

วท 122536

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

วิทยานิพนธ์
วิทยุ ทองบพิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นาย วิษณุ ทองบพิตร แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร) (ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)

..... กรรมการ
(ดร.สมบูรณ์ แก้วลมัย) (ผู้แทนทรงคุณวุฒิ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร युภาศ) (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล) (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

..... (รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร युภาศ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธิ ติเมืองซ้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือน 02 ส.ค. 2560 พ.ศ. ....

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ผู้วิจัย : วิษณุ ทองบพิตร

ปริญญา : รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)

กรรมการที่ปรึกษา รศ.ดร.ยุภาพร ยุภาส

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้นำครัวเรือน จำนวน 262 ครัวเรือน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่ง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .749 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ได้แก่ t- test , F- test (One Way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างวิเคราะห์รายคู่ โดยใช้วิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ 2) ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด

นครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ควรดำเนินการดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้ประชาชนอย่างอิสระ 2) ตั้งตัวแทนประชาคม 3) จัดทำโครงการที่ประชาชนได้รับประโยชน์ในคนหมู่มาก 4) ควรตั้งกรรมการร่วมในการตรวจสอบโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE : Participation of the public in Community Model in Developing Sufficiency Economy Community, Thautan District, Nakhon Phanom Province

AUTHOR : Wisanu Thongborpit   **DEGREE :** M.P.A. (Public Administration)

ADVISORS : Assoc. Prof. Yupaporn Yupas   Major Advisor
Dr. Sakpong Homhual   Co - advisor

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2017

ABSTRACT

This study aimed to 1) measure the participation of the public in community model in developing sufficiency economy community in Tautan District, Nakhon Phanom Province, 2) to compare the participation of the public in community model in developing sufficiency economy community in Tautan District, Nakhon Phanom Province by classifying gender, age, education, career, income, duration of living in community, and status in community , 3) study problems and suggestions on participation of the public in community model in developing sufficiency economy community in Tautan District, Nakhon Phanom Province. The sample consisted of 262 family leaders from 262 families. The sample size was calculated using Taro Yamane's equation (Taro Yamane.1973) and using draw lots as simple random sampling. Questionnaire was used in data collection which its reliability was .749. Statistics used for data analysis were frequency distributions, percentage, mean, standard deviation. Statistics used for comparing the data were t-test, *F*-test and LSD.

The results of the research revealed that 1) Level of the participation of the public in community model in developing sufficiency economy community in Tautan District, Nakhon Phanom Province was high as a whole. Considering in each aspect, it was found that each aspect was in high level. Sorting the highest to the lowest mean score as following: having participation in working, having participation in assessment, having participation in getting benefits, and having participation in making decision, respectively. 2) In sufficiency economy community model in Tautan District, Nakhon Phanom Province, the population with different

gender, education, and duration of being the community member have the different participation level in developing sufficiency economy community with significant level of .05 3) Suggestions for developing sufficiency economy community are 1) the public shall have freedom and opportunity 2) should set the representative of community 3) should have the project which the public can get benefits as a whole 4) should set the committee in checking the project

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ ด้วยได้รับความอนุเคราะห์และกรุณาจากหลาย ๆ ท่านที่ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ขอรกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาศ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตลอดจนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัย ขอรกราบขอบพระคุณประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

วิษณุ ทองบพิตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ท
สารบัญแผนภาพ	ฒ
สารบัญตารางภาคผนวก	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	8
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	17
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	24
แนวคิดการบริหารการพัฒนา	31
ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	36
การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	53

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ	61
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	102
วัตถุประสงค์การวิจัย	102
สมมติฐานการวิจัย	103
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	103
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	103
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	104
สรุปผลการวิจัย	105
อภิปรายผล	108
ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	120
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้องของแบบคำถาม (ค่า IOC)	130
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	133
ประวัติผู้วิจัย	136

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ผลการการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน	63
2	ผลการการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน	65
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน	66
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	67
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	68
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	70
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	71
8	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน	74

9	การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	76
10	การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	77
11	การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม	79
12	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม	80
13	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	81
14	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	82
15	ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ	83
16	การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม	84

17	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม	85
18	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	86
19	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	87
20	การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้	88
21	การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม จำแนกตามรายได้	89
22	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน	90
23	การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน	91

24	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน	92
25	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	93
26	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	94
27	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพในชุมชน	95
28	การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน	97
29	เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน	98
30	ข้อเสนอแนะแนว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	99

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์	16
---	-------------------------------	----

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดการวิจัย	54
---	--------------------------	----

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตารางภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่

หน้า

- 1 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ค่า IOC) 131
- 2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 134

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ ก็อยู่ที่เสาเข็มแต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนาประจำเดือนสิงหาคม 2542)

“เศรษฐกิจพอเพียง จะทำความเจริญให้แก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อนต้องไม่พุดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2541) เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินในทางสายกลาง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด นานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาและถูกพูดถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (ตฤตถ์ นพคุณ. 2548) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง (พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี) คำว่า ความพอเพียงนั้น หมายถึง ความพร้อมที่จะจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้น จากทั้งภายนอกและภายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ยังสามารถมองได้ว่าเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตให้มีความสุขที่จำเป็นต้องใช้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) ผนวกกับคุณธรรม (ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน) ในการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัดแต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างชาญฉลาดและสามารถอยู่ได้ แม้ในสภาพที่มีการแข่งขันของโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้และการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาชุมชนมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปฏิบัติงานตามหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ ความชอบธรรมและคุณธรรม ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองบนความพอเพียง ปี 2549 - 2551 กรมการพัฒนาชุมชน ได้นำอ้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผล ในกระบวนการทำงาน โดยดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ 1) ลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกบวบขม) 2) เพิ่มรายได้ (มีอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเหมาะสม) 3) ประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ) 4) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) 5) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัสดุคิบบนชุมชนประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) 6) เอื้ออาทรต่อกัน (ช่วยเหลือ คนจน รู้รักสามัคคี) ต่อมากรมการพัฒนาชุมชน ได้ขยายผลการดำเนินงานสู่ความยั่งยืน โดยทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ เป็นต้นแบบ มีศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด คือ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และแบ่งศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้าน เป็น 3 ระดับ คือ ระดับ"พออยู่ พอกิน" ระดับ "อยู่ดี กินดี" และระดับ"มั่งมี ศรีสุข" ซึ่งทั้ง 3 ระดับ สามารถพัฒนาไปได้เฉพาะระดับของตนเองไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นระดับหรือขั้นตอนต่อกันไป (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน : เอกสารฝึกอบรม โครงการสร้างวิทยากรกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2558) ในการดำเนินการดังกล่าวมีหมู่บ้าน ในพื้นที่ อำเภอบางบาล ได้รับการส่งเสริมการขับเคลื่อนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้านในระยะแรกต่อมาเมื่อมีการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ เป็นต้นแบบ โดยการประเมินผลการพัฒนาด้วยเกณฑ์ชี้วัด 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัดและจัดระดับการพัฒนาเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้าน ตามเกณฑ์ชี้วัด อำเภอบางบาล จะประกาศให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอบางบาล ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555 - 2560) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคี การพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ "สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อ การเปลี่ยนแปลง" อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ต่อไป โดยวางยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์สร้างความเป็นธรรมในสังคม 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน 3) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน 4) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน 5) ยุทธศาสตร์การสร้าง ความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม และ 6) ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีทิศทางการพัฒนา นั้นได้ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อ ประโยชน์สุขที่พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อความยั่งยืนของสังคมไทย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป (ยุพาพร รุปร่างม. 2545 : 10 - 12) ในปัจจุบันรัฐบาล ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนการพัฒนา เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหา การมี ส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งการมีส่วนร่วมของ ประชาชนกำลังเป็นกระแสที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน ที่ผ่านมามีพบว่า อุปสรรคและปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการ กระจาย อำนาจที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ประชาชนขาดความสนใจหรือขาดการมีส่วนร่วม ทางการเมือง รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายที่เป็นปัจจัยที่เป็น สิ่งจูงใจให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย เกิดความชอบธรรมอันนำมาซึ่งประโยชน์แก่ประชาชน อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังถือได้ว่า เป็นการเริ่มต้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนที่สำคัญอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่า ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดนครพนม มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนของตนในด้านต่าง ๆ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดย ภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชน และพัฒนาการ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง อีกทั้งมีผลจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทนจังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน
3. เพื่อทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม” มีการกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยศึกษาตามกรอบตามแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff ประกอบด้วยกรอบแนวคิดพื้นฐาน

การมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) JCohen and Uphoff (1980)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) ด้าน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ในการทำวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 760 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้นำครัวเรือน จำนวน 262 ครัวเรือน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (1973 : 727 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method)

4. ขอบเขตด้านสถานที่ พื้นที่ในการศึกษา วิจัยคือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึง 31 มกราคม พ.ศ. 2559 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามา มีบทบาท เกี่ยวข้องในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผลหรือติดตามแก้ไข การดำเนินงาน พัฒนาชุมชน โดยเข้ามามีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนด และการจัดลำดับ การคัดเลือกความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงาน การพัฒนาชุมชนตามแผนหรือนโยบาย และการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

3. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือผลที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

4. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนงานและโครงการ มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ให้กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล แก่ชุมชนอย่างตรงประเด็นมากที่สุด

ประชาชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำอันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในพื้นที่ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน เขตพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

การพัฒนา หมายถึง ทำให้ก้าวหน้า ทำให้มั่นคง ทำให้ดีขึ้น ทำให้ยั่งยืนขึ้นในที่นี้คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นคง แข็งแรง มีความเจริญก้าวหน้า บนฐานทรัพยากร ที่ชุมชนมีอยู่ เป็นอยู่ เพื่อความสุขความเจริญอย่างยั่งยืนของประชาชนในชุมชน

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน ในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ด้วยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หาได้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน นั้น ๆ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรม ใช้สติ ใช้เหตุผล ใช้ปัญญา

พลิกผันปัญหา โดยการดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าอย่างมั่นคง แข็งแรง ยั่งยืน บนฐานความ”พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” อย่างสมดุลและยั่งยืน ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการศึกษาความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน ครั้งนี้ จึงได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดการบริหารการพัฒนา
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายไปถึงคนในชนบท หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แม้ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลาง ในการสั่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบ

เครือข่าย และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกลืมเลือนและเริ่มสูญหายไป สิ่งสำคัญ ก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิม ต้องถูกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี

1. พระราชดำริว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป...”

(18 กรกฎาคม 2517)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานมานานกว่า 30 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

(18 กรกฎาคม 2517)

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่ดีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...”

(4 ธันวาคม 2517)

พระบรมราโชวาทนี้ ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งหมายถึง แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป ทรงเตือนเรื่องพอกินพออยู่พอกิน ตั้งแต่ปี 2517 คือ เมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว แต่ทิศทางการพัฒนามิได้เปลี่ยนแปลง

“...เมื่อปี 2517 วันนั้น ได้พูดถึงว่า เราควรปฏิบัติให้พอกินพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอกินพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอกินพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่พอกินพอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย...” (4 ธันวาคม 2541)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและ

พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

3. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

4. ประเทศไทยกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภค ภายใต้ขอบเขต ข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือ หลักในการลดการพึ่งพา เพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดภาวะการเสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่หมายความว่า การระเบียดกระเสียนจนเกินสมควร หากแต่อาจฟุ่มเฟือยได้เป็นครั้งคราวตามอัธยาศัย แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามาได้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้ เศรษฐกิจ

พอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคสหกรณ์การค้า และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุ มีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

5. การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่าง ๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้

6. ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง

6.1 ทฤษฎีใหม่

คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำรินี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มักประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก ความเสี่ยงที่เกษตรกร มักพบเป็นประจำ ประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านราคาสินค้าเกษตร
2. ความเสี่ยงในราคาและการพึ่งพาปัจจัยการผลิตสมัยใหม่จากต่างประเทศ
3. ความเสี่ยงด้านน้ำ ฝนทิ้งช่วง ฝนแล้ง
4. ภัยธรรมชาติอื่น ๆ และโรคระบาด
5. ความเสี่ยงด้านแบบแผนการผลิต
6. ความเสี่ยงด้านโรคและศัตรูพืช
7. ความเสี่ยงด้านการขาดแคลนแรงงาน
8. ความเสี่ยงด้านหนี้สินและการสูญเสียที่ดิน

ทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6.2 ความสำคัญของทฤษฎีใหม่

6.2.1 มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดิน แปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน

6.2.2 มีการคำนวณโดยใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บ ให้พอเพียงพอการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี

6.2.3 มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมีถึง 3 ขั้นตอน

6.3 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น

ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 ซึ่งหมายถึงพื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ 30% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์และพืชน้ำต่าง ๆ พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ 30% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคนำไปจำหน่ายพื้นที่ส่วนที่สี่ประมาณ 10% เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรียนอื่น ๆ

6.4 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกัน ดำเนินการในด้าน

6.4.1 การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ซลประทาน ฯลฯ) เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิต โดยเริ่ม ตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การจัดหาหน้า และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก

6.4.2 การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต) เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหายุ้งรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดีและลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

6.4.3 การเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ) ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร การกินต่าง ๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

6.4.4 สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้) แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

6.4.5 การศึกษา (โรงเรียน ทุนการศึกษา) ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

6.4.6 สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว โดยกิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้น เป็นสำคัญ

6.5 ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคาร หรือบริษัทเอกชนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

6.5.1 เกษตรกรขายข้าวได้ราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)

6.5.2 ธนาคารหรือบริษัทเอกชนสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)

6.5.3 เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ราคาขายส่ง)

6.5.4 ธนาคารหรือบริษัทเอกชน จะสามารถกระจายบุคลากร เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

6.6 หลักการและแนวทางสำคัญ

6.6.1 เป็นระบบการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ ชุมชนต้องมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำนองเดียวกับการ “ลงแขก” แบบดั้งเดิมเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานด้วย

6.6.2 เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกครัวเรือนจะต้องบริโภค ดังนั้น จึงประมาณว่าครอบครัวหนึ่งทำนาประมาณ 5 ไร่ จะทำให้มีข้าวพอกินตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เพื่อยึดหลักพึ่งตนเองได้อย่างมีอิสระภาพ

6.6.3 ต้องมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้ง หรือระยะฝนทิ้งช่วงได้อย่างพอเพียง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกันที่ดินส่วนหนึ่งไว้ขุดสระน้ำ โดยมีหลักว่าต้องมีน้ำเพียงพอที่จะเพาะปลูกได้ตลอดปี ทั้งนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางว่า ต้องมีน้ำ 1,000 ลูกบาศก์เมตร ต่อการเพาะปลูก 1 ไร่ โดยประมาณ ฉะนั้น เมื่อทำนา 5 ไร่ ทำพืชไร่ หรือ ไม้ผล อีก 5 ไร่ (รวมเป็น 10 ไร่) จะต้องมีน้ำ 10,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี

ดังนั้น หากตั้งสมมติฐานว่า มีพื้นที่ 5 ไร่ ก็จะสามารถกำหนดสูตรคร่าว ๆ ว่าแต่ละแปลง ประกอบด้วย

1. นาข้าว 5 ไร่

2. พืชไร่ พืชสวน 5 ไร่

3. สระน้ำ 3 ไร่ ขุดลึก 4 เมตร จุน้ำได้ประมาณ 19,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นปริมาณน้ำที่เพียงพอที่จะสำรองไว้ใช้ยามฤดูแล้ง

4. ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ 2 ไร่

รวมทั้งหมด 15 ไร่ แต่ทั้งนี้ ขนาดของสระเก็บน้ำขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. ถ้าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรอาศัยน้ำฝน สระน้ำควรมีลักษณะลึก เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำระเหยได้มากเกินไป ซึ่งจะทำให้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

2. ถ้าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทาน สระน้ำอาจมีลักษณะลึก หรือตื้น และแคบ หรือกว้างก็ได้ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม เพราะสามารถมีน้ำมาเติมอยู่เรื่อย ๆ การมีสระเก็บน้ำก็เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างสม่ำเสมอทั้งปี (ทรงเรียกว่า Regulator หมายถึงการควบคุมให้ดี มีระบบน้ำหมุนเวียนใช้เพื่อการเกษตรได้โดยตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าแล้งและระยะฝนทิ้งช่วง แต่มิได้หมายความว่า เกษตรกรจะสามารถปลูกข้าวนาปรังได้ เพราะหากน้ำในสระเก็บน้ำไม่พอ ในกรณีมีเขื่อนอยู่บริเวณใกล้เคียงก็อาจจะต้องสูบน้ำมาจากเขื่อน ซึ่งจะทำให้น้ำในเขื่อนหมดได้ แต่เกษตรกรควรทำนาในหน้าฝน และเมื่อถึงฤดูแล้ง หรือฝนทิ้งช่วงให้เกษตรกรใช้น้ำที่เก็บตุนนั้น ให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรอย่างสูงสุด โดยพิจารณาปลูกพืชให้เหมาะสมกับฤดูกาล เพื่อจะได้มีผลผลิตอื่น ๆ ไว้บริโภคและสามารถนำไปขายได้ตลอดทั้งปี

3. การจัดแบ่งแปลงที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจากอัตราการถือครองที่ดินถัวเฉลี่ยครัวเรือนละ 15 ไร่ อย่างไรก็ตาม หากเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่านี้ หรือมากกว่านี้ ก็สามารถใช้อัตราส่วน 30:30:30:10 เป็นเกณฑ์ปรับใช้ได้ กล่าวคือ ร้อยละ 30 ส่วนแรก ขุดสระน้ำ (สามารถเลี้ยงปลา ปลูกพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ฯลฯ ได้ด้วย) บนสระอาจสร้างเล้าไก่และบนขอบสระน้ำอาจปลูกไม้ยืนต้นที่ไม่ใช้น้ำมากโดยรอบได้ ร้อยละ 30 ส่วนที่สอง ทำนา ร้อยละ 30 ส่วนที่สาม ปลูกพืชไร่ พืชสวน (ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ใช้สอย ไม้เพื่อเป็นเชื้อฟืน ไม้สร้างบ้าน พืชไร่ พืชผัก สมุนไพร เป็นต้น) ร้อยละ 10 สุดท้าย เป็นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ (ทางเดิน คันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชสวนครัวหลังบ้าน

เป็นต้น) อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนดังกล่าวเป็นสูตร หรือหลักการ โดยประมาณเท่านั้น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ดิน ปริมาณน้ำฝน และสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีภาคใต้ที่มีฝนตกชุก หรือพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำมาเติมสระได้ต่อเนื่อง ก็อาจลดขนาดของบ่อ หรือสระเก็บน้ำให้เล็กลง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์อื่นต่อไปได้

4. การดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ มีปัจจัยประกอบหลายประการ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น เกษตรกรควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้วย และที่สำคัญ คือ ราคาการลงทุนค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขุดสระน้ำ เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากส่วนราชการ มูลนิธิ และเอกชน

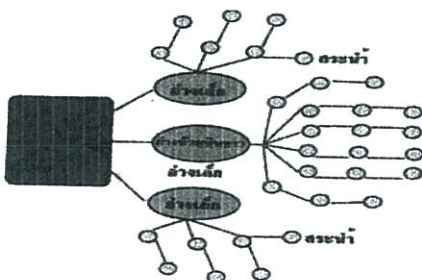
5. ในระหว่างการขุดสระน้ำ จะมีดินที่ถูกขุดขึ้นมาจำนวนมาก หน้าดินซึ่งเป็นดินดี ควรนำไปกองไว้ต่างหากเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชต่าง ๆ ในภายหลัง โดยนำมาเกลี่ยคลุมดินชั้นล่างที่เป็นดินไม่ดี หรืออาจนำมาถมทำขอบสระน้ำ หรือยกร่องสำหรับปลูกไม้ผลก็ได้ประโยชน์อีกทางหนึ่ง

6.7 ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

ทฤษฎีใหม่ที่ดำเนินการโดยอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำฝน จะอยู่ในลักษณะ “หมิ่นเหม่” เพราะหากปีใดฝนน้อย น้ำอาจจะไม่เพียงพอ ฉะนั้น การที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นต้องมีสระเก็บกักน้ำที่มีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ โดยการมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มเติมน้ำในสระเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่เสมอ ดังเช่น กรณีของการทดลองที่โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี

6.8 ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

อ่างใหญ่ เดิมอ่างเล็ก อ่างเล็ก เดิมสระน้ำ

ภาพที่ 1 ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์ สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2559 จาก <http://schoolweb.eduzones.com/Kuraburi1/news.php?view=2015052209263675p28fh>

จากภาพ วงกลมเล็ก คือสระน้ำที่เกษตรกรขุดขึ้นตามทฤษฎีใหม่ เมื่อเกิดช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เกษตรกรสามารถสูบน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ และหากน้ำในสระน้ำไม่เพียงพอก็ขอรบน้ำจากอ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ซึ่งได้ทำระบบส่งน้ำเชื่อมต่อทางท่อลงมายังสระน้ำที่ได้ขุดไว้ในแต่ละแปลง ซึ่งจะช่วยให้สามารถมีน้ำใช้ตลอดปี กรณีที่เกษตรกรใช้น้ำกันมาก อ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็อาจมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ก็สามารถใช้วิธีการผันน้ำจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (อ่างใหญ่) ต่อลงมายังอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็จะช่วยให้มีปริมาณน้ำมาเติมในสระของเกษตรกรตลอดทั้งปีโดยไม่ต้องเสี่ยง ระบบการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถทำให้การใช้น้ำมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด จากระบบส่งท่อเปิดผ่านไปตามแปลงไร่นาต่าง ๆ ถึง 3-5 เท่า เพราะขามหน้าฝน นอกจากจะมีน้ำในอ่างเก็บน้ำแล้ว ยังมีน้ำในสระของราษฎรเก็บไว้พร้อมกันด้วย ทำให้มีปริมาณน้ำเพิ่มอย่างมหาศาล น้ำในอ่างที่ต่อมาสู่สระจะทำหน้าที่เป็นแหล่งน้ำสำรอง คอยเติมเท่านั้นเอง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์ เศรษฐ์บุญสร้าง (2550 : 25 - 26) ได้ให้นิยามไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือแนวทางของการพัฒนาประเทศสู่สังคมฐานปัญญา ซึ่งหมายถึง การพัฒนาศักยภาพทางปัญญาของคน ให้รู้จักวิธีนำความรู้ที่มีอยู่ มาใช้วางแผนและดำเนินการด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังและมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของสังคมเป็นไปอย่างพอเพียง พอประมาณ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีเหลือจำนวนจำกัดได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนมีระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบต่าง ๆ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ โดยยึดหลักการสำคัญ 4 ประการคือ

1. ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ในที่นี้หมายถึง ความพอดี พอเหมาะ ไม่ตึงเกินไป และไม่หย่อนเกินไป ไม่เร็วเกินไปและไม่ช้าเกินไป หรือไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป
2. เป็นเหตุเป็นผลตามกฎธรรมชาติ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน
3. อาศัยความรู้และคุณธรรม คือทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ

ทุกขั้นตอน ในขณะที่เดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

4. รองรับกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เกษม วัฒนชัย (2548 : 16 - 17) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาที่ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะ การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ เกษม วัฒนชัย ยังได้กล่าวสรุปคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่าคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้พระราชทานไว้นานนับสิบปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 มีคุณค่า อย่างแท้จริง โดยให้ข้อสังเกตว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประโยชน์ 5 ประการคือ

1. เป็นพื้นฐานการแก้ไขปัญหาความยากจน และลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ไม่ว่าแห่งใดทั้งสิ้น
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานการสร้างธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และยึดประโยชน์ประชาชน ทั้งนี้หากองค์กรใดอ้างว่ามีหลักธรรมาภิบาลไม่อาจเชื่อได้ หากไม่มีพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวเป็นฐานก่อน แล้วจึงนำหลักธรรมาภิบาลมาวางไว้เป็นเงื่อนไข

ลำดับแรก หรือข้างบนก่อน ซึ่งจะเกิดธรรมชาติมาภิบาลอย่างแท้จริง

4. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ธุรกิจยืนยาว ยืนคง และมีเกียรติ โดยธุรกิจนั้นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบการอย่างสุจริต และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ทั้งนี้ พนักงานบริษัทต้องดำรงตนไม่มีภาระหนี้สิน มีความประหยัด อดทน และมีความเพียร ส่งผลให้สภาวะแวดล้อมโดยรวมขององค์กร มีความเข้มแข็ง ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร

5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานสำหรับรัฐบาลในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รัฐบาลสามารถนำหลักของปรัชญามาปรับใช้ในนโยบายสาธารณะได้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542 : 69 - 79) ได้ให้นิยามไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตทั้งระดับบุคคล ชุมชน ซึ่งความสามารถในระดับบุคคล คือ การอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด เศรษฐกิจสำหรับการเกษตรเป็นความสามารถในการจัดสรรพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ดิน และกิจกรรมการเกษตร ฐานการผลิตทรัพยากรในลักษณะพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในไร่นา และทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่เน้นการพึ่งพา และผสมผสานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่เน้นการบูรณาการในชีวิต สร้างระบบชีวิตที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและความเป็นไทย ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือควบคุมความขาดสติและยังคิด อันเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เนื้อแท้ของ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คือ ความพอประมาณ ที่ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีเหตุมีผล ซึ่งทำให้ไม่ขาดสติ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และรู้จักสามัคคีซึ่งเกิดจากความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อกัน อันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม ส่วนในเรื่องของความพอดี ความพอประมาณนั้น เห็นว่าควรมีทั้งหมด 5 ประการ คือ มีความพอดีด้านจิตใจ คือ การตั้งสติ ตั้งปัญญาโดยเริ่มที่ตนเอง มีความเมตตา ความเอื้ออาทร และมีความเข้าใจ ความพอดีทางด้านสังคม คือ สร้างความพอดีในทุกระดับของสังคม โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ส่วนความพอดีในทางด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องอยู่อย่างพอดี พอมี พอกิน ไม่หุ่หุ่หาฟุ่มเฟือย และความพอดีทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ คือ ใช้อย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจรรยาบรรณรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังต้องมีความพอดี ด้านเทคโนโลยี คือ ต้องใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะและความต้องการของประเทศ จากที่กล่าวมา

ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็นและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้จริง ในทุกระดับและทุกด้านของสังคม ทั้งนี้ ควรมีการนำเนื้อแท้ของ เศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สติปัญญา และวิถีการดำเนินชีวิตของไทย

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2550 : 49 - 57) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่มีความลึกซึ้ง คือปรัชญาซึ่งใช้กับการดำเนินชีวิตได้ทุกอย่าง ทั้ง 3 หลัก ที่สำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เราดำเนินการอยู่ เป็นฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลง รักษาวัฒนธรรมชุมชน และการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาความคิดและจิตใจของคน ให้รู้จักกิน รู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

กรมการพัฒนาชุมชน (2549 : 13 - 25) การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความหมายและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ จากความหมาย หลักการ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดหลัก “แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์”
2. กรอบความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงอยู่และการปฏิบัติตนตามทางสายกลางและผู้ที่ต้องปฏิบัติ คือ ประชาชนในชาติทุกระดับ หน่วยทางสังคม คือ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ นั้นหมายความว่า บุคคลและองค์กรทางสังคมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนทุกภาคส่วน ทุกหน่วยระดับจะต้องดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลาง
3. ยิ่งเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ จะต้องเน้นเป็นพิเศษ คือ ต้องนำเอาหลักปฏิบัติปรัชญา “ทางสายกลาง” นี้มาใช้เป็นฐานคิด ฐานทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกองค์กร และ ทุกระดับ ทางสายกลางในที่นี้ก็คือ ทางชีวิตของมนุษย์และสังคมที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นจริง ตามกฎธรรมชาติที่มีอยู่ เป็นอยู่ ทั้งที่ตัวมนุษย์และรอบ ๆ ตัวมนุษย์ และในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ จะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะถูกต้อง ปฏิบัติตนตามกฎธรรมชาติไม่ฝืนกฎ ไม่ฉีกกฎธรรมชาติ

ซึ่งไม่เข้าใครออกใครแต่เป็นกลางเสมอคนใด ครอบครัใด ชุมชนใด รัฐใด เดินตามทางสายกลางที่ว่านี้ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. สารของหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 หลักการ “ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก”

1.2 วิเคราะห์สารของหลักการเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ความพอเพียง” ซึ่งอธิบายว่า ได้แก่

1.2.1 ความพอประมาณ ได้แก่ ความพอดี ไม่มาก ไม่น้อยเกิน โดยเฉพาะในการอุปโภคบริโภคปัจจัยต่าง ๆ ในการดำรงชีพ เช่น กิน ดื่ม ใช้พอประมาณ คือ ดื่ม กิน ใช้ แต่พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกายขององค์กรที่เรียกว่า กินเป็น ใช้เป็นอย่างมีมัชฌิมา

1.2.2 ความมีเหตุผล ได้แก่ การคิด การพูด และการทำ บนฐานของความรู้ที่มาและ ที่ไปของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิด จะหลุดออกจากเหตุนั้น ๆ ได้โดยอาศัยช่องทางใด และใช้วิธีการใด การรู้เหตุผลในการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ได้สำเร็จมากขึ้น

1.2.3 การมีระบบคุ้มกัน ผลกระทบทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ ความไม่ประมาท จะทำอะไรต้องระมัดระวัง ต้องรู้เขา รู้เรา โดยเฉพาะผู้นำทุกระดับ จะต้องตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะรับและรุกได้เสมอ เพราะปรากฏการณ์ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกฎธรรมชาติ

จึงเห็นได้ว่า หลักการเศรษฐกิจพอเพียงนั้น โดยแท้จริงแล้ว มิใช่มีวงจำกัดอยู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจ แต่จะครอบคลุมทุกส่วนของการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังคำอธิบายลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง ของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงไม่เน้นเอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่เน้นที่ความเป็นผู้เจริญทุกด้าน เช่น การพึ่งตนเอง ความเพียร ความประหยัด ความมีเหตุผล ความพอประมาณ หรือมัชฌิมาปฏิทา การต้องใช้ความรู้ การมีสติ การมีปัญญา โดยสรุป ต้องมีความถูกต้องในทุกๆ ด้าน แม้ใช้คำว่าเศรษฐกิจเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง เป็นเศรษฐกิจธรรมนิยม เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่มีศีลธรรม อันนำไปสู่สภาวะ ความสมดุลเป็นธรรม และความร่มเย็น เป็นสุข” (ประเวศ วะสี. 2547 : 45)

2. วิเคราะห์เป้าประสงค์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 เป้าประสงค์ “ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากภายนอกได้เป็นอย่างดี”

2.2 แกนของเป้าประสงค์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง” ใคร อะไร สมดุลและพร้อม คน ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ (รัฐ) หรือ ทุกภาคส่วนสมดุลและพร้อม (ดุลยภาพและเอกภาพ) สมดุล คือ ไม่หนักไปข้างใดข้างหนึ่งหรือด้านใดด้านหนึ่ง หรือไม่ขาดไม่เกิน แต่พอเหมาะพอดี เชื่อมต่อกันเป็นเอกภาพ เป็นหนึ่งเดียวได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพลังพร้อม คือ เมื่อมีความสมดุล มีพลังก็พร้อมที่จะรองรับกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติ ได้คนที่มีความสมดุลด้านกายใจหรือสุขภาพกาย สังคม ใจ จิตวิญญาณ ก็จะเกิดความพร้อมที่จะต่อสู้กับโรคภัยทั้งข้างในและนอกกายใจได้ ครอบครัว ชุมชน รัฐ ก็เช่นกัน ถ้ามีความสมดุลทุกภาคส่วน คือ ทรัพยากรธรรมชาติ คน สังคม และภูมิรัฐ ภูมิปัญญา และภูมิธรรม ก็พร้อมที่จะต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านได้ ทั้งภายนอกและภายในความสมดุลและความพร้อมที่ว่านี้ มีไว้เพื่อรองรับหรือต่อสู้กับอะไร? มีไว้ต่อสู้หรือรองรับกับเรื่องดังต่อไปนี้ ที่มาจากภายนอกสังคมเรา คือ

2.2.1 วัตถุสิ่งของ หรือที่เรียกกันว่า เทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ ที่ไหลเข้ามา เพราะเกิดภาวะโลกไร้พรมแดน มีการเปิดประตูการค้าเสรี เป็นต้น เช่น กรณีมือถือสมาร์ทโฟนต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.2 สังคม คือ รูปแบบความคิดและพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน ระหว่างเพศ ระหว่างวัย ระหว่างกลุ่ม ระหว่างองค์กร ก็จะถูกผลึกเข้ามาจากภายนอก สังคม/ชุมชน ครอบครัว เป็นต้น ถ้าไม่มีมาตรการระวังป้องกัน กลั่นกรอง ก็จะพบกับอันตรายได้ง่าย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ พ่อแม่กับลูก นายจ้างกับลูกจ้าง

2.2.3 สิ่งแวดล้อม ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนานั้น เป็นที่หมายตาของประเทศพัฒนาที่จะขยายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมมาทดลอง โดยอ้างว่า ต้นทุนต่ำจะได้สินค้าราคาถูก แต่มีตัวร้ายแอบแฝงอยู่ด้วย คือ กากของอุตสาหกรรม เศษของอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลเป็นพิษภัยต่อคนในท้องถิ่นนั้นอย่างมหาศาล จะทำอย่างไร ต้องระวังอย่างหนัก ไม่คิดจะได้จะเอาแต่ประโยชน์จากมุมเดียว

2.2.4 วัฒนธรรม คือ วิธีคิดและรูปแบบปฏิบัติในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่แตกต่างกัน มีระดับสูง - ต่ำกว่ากัน เมื่อมีการเปิดพรมแดนด้านต่าง ๆ มีด้านการค้า

การท่องเที่ยว เป็นต้น วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มคนก็จะไหลเข้าหากัน เหมือนน้ำซึนามิ (Tsunami) ที่พาเอาทั้งของดี ของเสียติดมาด้วยมากมาย จึงต้องระมัดระวัง ต้องไม่ประมาท เผอเรอกับภาวะการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมของโลก

3. สาระเงื่อนไขปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม

3.2 ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ และความรอบคอบ

3.3 จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน วิเคราะห์สาระของเงื่อนไขปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดผลเป็นความสมดุลและความพร้อมตามหลักคิด หลักการ และเป้าประสงค์ดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือมาตรการ คือ พัฒนาคณให้มีความรู้ (ปัญญา) ดี พัฒนาคณให้มีความคิด (สมาธิ) ดี และพัฒนาคณให้มีความประพฤติ (ศีล) ดี

จะเห็นได้ชัดเจนว่า แกนของเงื่อนไขปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาคณใน 3 ด้านหลัก คือ พัฒนากาย วาจา พัฒนาใจ และพัฒนาจิตวิญญาณตามหลักคิดและหลักปฏิบัติ พัฒนาคณของปราชญ์

เงื่อนไขข้อ 1 คือ การพัฒนาพฤติกรรม หรือการกระทำของคน

เงื่อนไขข้อ 2 คือ การพัฒนาความคิดของคน

เงื่อนไขข้อ 3 คือ การพัฒนาจิตวิญญาณ (ปัญญา) ของคนและกลุ่มคนที่ทรงห่วงใย

จะต้องแก้ไขก่อน คือ กลุ่มข้าราชการ (ประจำการเมือง) กลุ่มนักวิชาการ (ทฤษฎี) และกลุ่มนักธุรกิจ ซึ่งก็คือกลุ่มแกนนำของสังคมทั้งหมด ทั้งภาคราชการ ภาควิชาการและภาคธุรกิจ เอกชน กลุ่มนี้คือฟันเฟืองใหญ่ของสังคม ถ้ากลุ่มนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข ก็ยากที่จะทำอะไรให้สำเร็จได้ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มนี้จะต้องเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลุ่มแรก ๆ ก็ว่าได้ จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอไว้ เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่คนในชุมชนนำมาใช้ดำรงชีวิต ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุ เช่นเดียวกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ใช้ชีวิตชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อสรุปที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยคือ การนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้งานวางแผนด้วยความระมัดระวังมีคุณธรรม จริยธรรม บนพื้นฐานของความมีเหตุ มีผล พอเพียง และส่งเสริมให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน สามารถทำให้การพัฒนาคนในชุมชน บรรลุตามเป้าหมาย ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีชุมชนเข้มแข็ง ประเทศชาติมั่นคง

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ โดยได้ให้ความหมายไว้หลายประการ มีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันดังนี้ คือ

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24 - 25) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังกับองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและการปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือ แก้ปัญหาประชาชนในชุมชน

สุเมธ ทรายแก้ว (2536 : 15 - 16) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรม การพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ ประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้สามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยทั่วไปหมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการตัดสินใจ แต่เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการปฏิบัติการ (Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชน ในเรื่องของผลประโยชน์และการประเมินผล ในกิจกรรมการพัฒนาด้วยซึ่งจะเห็นว่า การตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติการ แต่ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน กล่าวคือ ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการและผลประโยชน์จะมาเป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจาก ขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้นนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีผลสะท้อน (Feedback) จากการประเมินผลและการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย ดังนั้น ตามแนวคิดนี้สามารถแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เสนห์ จามริก (2540 : 16 - 19) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนค้นหาปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอก แต่ให้ประชาชนเข้ามาร่วมในการคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) มีส่วนร่วมในการค้นหา 2) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมในการคิดวิเคราะห์สาเหตุ ที่มาของปัญหา 3) มีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา 4) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน และ 5) มีส่วนร่วมในการประเมินผลวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

ศิริกุล กลวิวัฒน์ (2546 : 20 - 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนจบด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยความรู้ที่ร่วมกันด้วยความสมัครใจ เต็มใจ โดยอาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลันหรือเกิดจากการชักชวนก็ได้ แต่ต้องไม่ถูกบังคับ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในการเสียสละบางสิ่งบางอย่าง เป็นต้นว่า แรงงาน เงิน วัสดุ เวลา ความคิด ซึ่งท้ายที่สุดมีการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้น

กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหา การวางแผน การดำเนินการ รับผลประโยชน์จากการพัฒนา และการติดตามประเมินผล เพราะในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาประชาชน เป็นผู้กำหนดความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยความเต็มใจและสมัครใจ อาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน หรืออาจเกิดจากการชักชวนก็ได้ แต่ต้อง ไม่ถูกบังคับ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในการเสียสละบางสิ่งบางอย่าง เป็นต้นว่า แรงงาน เงิน วัสดุ เวลา ความคิด หรือการมีส่วนร่วมเป็นกรรมาการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบ เสียสละ และร่วมกิจกรรมพัฒนาในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นกรรมาการ ระดับการมีส่วนร่วม การเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาอาจเป็นได้หลายระดับ ขึ้นอยู่กับความสนใจหรือบทบาทความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วม เพราะเป็นเสรีภาพของประชาชน ในการที่จะเข้าร่วมหรือไม่ด้วยความสมัครใจ ความสนใจ ไม่มีการบังคับ

Cohen and Uphoff (1980 : 219 ; อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่. 2545 : 14) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นอกจากนั้น Uphoff ได้เสนอกรอบคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทว่ามี 3 มิติ และ 2 บริบท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. มิติ (Dimension) มี 3 มิติ คือ

1.1 มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) ซึ่งแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยทางใดทางหนึ่ง การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.2 มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Who Whom) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของทางราชการ นักพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ ให้พิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเพศ สถานภาพครอบครัว อาชีพและรายได้

1.3 มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) ได้แก่ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจหรือถูกบังคับ ลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยผ่านองค์กรประชาชนหรือโดยตรง ขนาดของการมีส่วนร่วม ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้นช่วยเพิ่มพลังประชาชน หรือเป็นแค่เพียงการได้ติดต่อสัมพันธ์กับนักพัฒนาเท่านั้น

2. บริบท (Contexts) มี 2 บริบท คือ

2.1 ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งที่นำเข้ามาที่มีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็วซ้ำที่ได้รับประโยชน์) และเงื่อนไข ที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น

2.2 สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน นักวิชาการหลายท่าน ได้สรุปขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ไว้มีขั้นตอนที่สำคัญมีดังนี้

Shadid et al. (1982 ; อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540) เห็นว่า แนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือ แนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (Decision making) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) รายละเอียดมีดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ

ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจ ช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติตามแผน

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์และโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนด ความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่โครงการ โดยการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการบริหารและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผล สรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2547 : 11-14) ได้ระบุถึงขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน ในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการ ดำเนินงาน ตลอดจน กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและ ดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ได้รับผลประโยชน์ ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิด จากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมิน อาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้า เป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการ ประเมินผลสรุปโดยรวม

ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชนและองค์กรชุมชน ไว้ 2 ด้าน คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสม เช่น การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้าน การจัดเวทีแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ การจัดทัศนศึกษาดูงาน การเชิญผู้มีประสบการณ์ มาให้ข้อคิดเห็น การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ การลงมือปฏิบัติจริง และการถอด ประสบการณ์และสรุปบทเรียน

2. การพัฒนาเครือข่าย โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำสนับสนุนให้เกิดเวที แลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการ และการจัดองค์กรร่วมกัน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดจากการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาและสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรมกระบวนการทำงานตามโครงการ
2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐบาลที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และ กำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน
3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้องตรงประเด็น
4. เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม
5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก
6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น
7. ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้านและจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดูแลรักษา การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพได้ ต้องมีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนั้น นักวิชาการได้สรุปไว้ที่สำคัญ ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527 : 183) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วม ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจ
3. อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับมีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บิบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

อนุภาพ ธีรลาภ (2528 : 21 - 22) กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน 4 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพ ที่จะเข้าร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ บริหารองค์กรและใช้ทรัพยากรในที่สุด
2. ประชาชนจะต้องมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเข้าใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์เข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด
4. ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาส ที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมที่คนต้องการในระดับที่เหมาะสมประชาชนจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วม นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกกระดับ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม โครงการของชุมชน เป็นการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของในกิจกรรมและโครงการที่ร่วมกัน ดำเนินการ ปัจจุบันแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา (People Participation for Development) ได้รับความนิยมและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาทุกภาคส่วนหรือในลักษณะเบญจภาคี ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชน รวมพลังกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่สำคัญก็คือการที่จะให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยความสมัครใจนั้น นอกจากการปลูกฝังจิตสำนึกแล้ว จะต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ทั้งปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ทั้งในระดับนโยบาย มาตรการ และการปฏิบัติที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการสร้างช่องทางความร่วมมือของประชาชน จำเป็นที่จะต้อง ทำให้การพัฒนาเป็นระบบเปิด มีความเป็นประชาธิปไตย มีความโปร่งใสรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการตรวจสอบได้ ดังนั้น การที่กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะสำเร็จได้ ก็ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัจจัยด้านประชาชนที่มีจิตสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วม มีจิตสำนึกต่อความสามารถ และภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่มองค์กร เครือข่าย และ ประชาสังคม ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริม กระตุ้นสร้างจิตสำนึกเอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนาสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร

และร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

จากข้อสรุปแนวคิดการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้มาใช้ในการงานวิจัยคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ในการปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับปรัชญาในการพัฒนาชุมชนที่ว่าคนในชุมชน มีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและพร้อมที่จะอุทิศตน เพื่อกิจกรรมชุมชนและพัฒนาตนเองได้ หากได้รับการชี้แนะและในการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขั้นตอนที่สำคัญทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนต่างมีความสำคัญและเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยที่จะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปไม่ได้ และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน ต้องเป็นการเข้ามาด้วยความเต็มใจ ไม่ถูกบังคับ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่นั้น ๆ บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

แนวคิดการบริหารการพัฒนา

1. ความหมายของการบริหารการพัฒนา

แนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา คำว่า “การพัฒนา” ใช้ในภาษาอังกฤษว่า “Development” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อยโดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้นเติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสม ไปกว่าเดิม หรืออาจก้าวไปถึงขั้นอุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ (ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์, 2552) และนำมาใช้เป็นคำเฉพาะและให้ประกอบคำอื่นก็ได้ เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบทการพัฒนาเมือง และการพัฒนาข้าราชการ การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป คำว่า “การบริหารการพัฒนา” (Development Administration) มีคำหลายคำที่รัฐบาลได้นำมาใช้ เช่น การบริหารราชการแผ่นดินหรือการบริหารภาครัฐ (Public Administration) การบริหาร (Administration) การพัฒนา (Development) การพัฒนาชุมชน (Community Development) การพัฒนาชนบท (Rural Development) จากนั้นจึงมาใช้คำว่า การบริหารการพัฒนา (Development Administration) และยังใช้คำอื่น เป็นต้นว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) การพัฒนาแบบพอเพียง (Sufficient Development) การพัฒนา แนวพุทธ (Buddhist Development) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) การจัดการ (Management) การบริหารและการจัดการ (Administration and Management) (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551)

จากความหมายที่กล่าวมา ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การบริหารการพัฒนา” (Development Administration) ไว้ดังนี้

Gant (1979 ; อ้างใน วิรัช วิรัชฉนวนวรรณ. 2551) นักวิชาการชาวอเมริกันอธิบายแนวคิดและความหมายของการบริหารการพัฒนา (Development Administration) ว่า การบริหาร การพัฒนา เป็นคำที่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานระบบการจัดการและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้น เพื่อ ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา พร้อมกันนี้ การบริหาร การพัฒนายังเป็นเครื่องมือของรัฐบาล ที่กำหนดให้เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ของการพัฒนา เพื่อทำการเชื่อมโยง และทำให้วัตถุประสงค์ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชาติประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ การบริหารการพัฒนายังช่วยปรับให้ระบบราชการและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตอบสนองต่อการพัฒนาอีกด้วย ดังนั้น การบริหารการพัฒนาจึงหมายถึง การบริหารนโยบาย แผนงาน และ โครงการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการบริหารการพัฒนาของ Gant แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ “การบริหารงานภายใน (Internal Administration) หมายถึงว่า การบริหารงานใด ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีองค์การบริหารงานนั้น ๆ สามารถเป็นกลไกการบริหารที่ดีเสียก่อน จึงจำเป็นจะต้องจัดการภายในองค์การให้ดีให้มีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งอาจทำได้ด้วยการจัดองค์การการบริหารงานบุคคล งานคลัง งานวางแผน การตัดสินใจ ฯลฯ อันเป็นสาขาย่อยของรัฐประศาสนศาสตร์ให้ดีที่สุด ส่วนการบริหารงานภายนอก (External Administration) ครอบคลุมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่หน่วยงานนั้นติดต่อกับปัจจัยนอกทั้งหมด ทั้งนี้ ด้วยการที่ค้นพบว่า ในการบริหารงานนั้น มิใช่แต่จะมุ่งถึงประสิทธิภาพของการบริหารภายในองค์การอย่างเดียว เพราะองค์การมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีที่สุด ซึ่งหมายถึงว่า นอกเหนือไปจากการจัดการภายในที่ดีแล้ว ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการหาช่องทางที่ดีติดต่อกับปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ให้ปัจจัยเหล่านั้นมารวมมือกับองค์การของตน เพื่อช่วยให้งานที่ได้รับมอบหมายสัมฤทธิ์ผล ความสามารถในการเชิงบริหารขององค์การที่จะบริหารปัจจัยภายนอกนี้ มีผลเกี่ยวกับความเป็นตายขององค์การส่วนมาก เพราะองค์การบริหารต้องมีส่วนปฏิบัติการติดต่อกับคนหรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ด้วยกันแทบทั้งนั้น

ดิน ปรัชญพุทธิ (2550 : 3 - 5) อธิบายว่า การบริหารการพัฒนา (Development Administration Administration of Development หรือ a of d) มีความหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงนั้น การบริหารการพัฒนาหมายถึง การบริหารเพื่อการพัฒนา ส่วนทางอ้อมนั้น การบริหารการพัฒนาหมายถึง การเสริมสร้างสมรรถนะทางการบริหาร หรือการพัฒนาการบริหารนั่นเอง ดังนั้น การนำเอาความสามารถที่มีอยู่ในการพัฒนาการบริหารมาลงมือปฏิบัติ ตามนโยบาย แผนงาน หรือ โครงการพัฒนาประเทศจริง ๆ เพื่อให้บังเกิดความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า และความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า

จะมุ่งความเจริญของงานทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ อันจะนำไปสู่ การลดความทุกข์ยากของคนทั้งที่อยู่ในองค์การ (ข้าราชการ) และที่อยู่ภายนอกองค์การ (ประชาชน) และการบริหารการพัฒนา ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกหมายถึง ลักษณะของ สมรรถนะทางการบริหารเพื่อการพัฒนา และวิธีการที่จะเพิ่มสมรรถนะเหล่านั้น และส่วนที่ สองหมายถึง องค์การและการจัดการ ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนา

อุทัย เลหาวิเชียร (อ้างถึงใน วิรัช วิรัชชนาภวรรณ. 2551) ได้ให้ความหมายการ บริหารการพัฒนาว่า หมายถึง หน่วยงานทางราชการ หรือกระบวนการของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้น เพื่อบริหารกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การบริหารการพัฒนา จะช่วยให้กลไกต่าง ๆ ของรัฐเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของงานพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ การบริหารการพัฒนา ยังมีความหมายรวมถึงการให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการควบคุมการบริหาร โดยประชาชนหรือผู้รับบริการด้วย

Weidner (1962 ; อ้างถึงใน ชันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2550 : 34) โดยได้ให้คำนิยามของ การบริหารการพัฒนาไว้ว่า กระบวนการที่จะนำเอาองค์การไปในทางที่จะให้สัมฤทธิ์ผลตาม ความมุ่งหมาย คือ ความก้าวหน้าทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งต้องเป็นความมุ่ง หมายที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ กำหนดไว้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง Edward W. weidner กล่าวว่า การบริหาร การพัฒนานั้น เป็นการปรับกระบวนการบริหารให้เข้ากับจุดมุ่งหมายของ โครงการพัฒนา ของรัฐบาล โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา 2 ด้าน คือ

1. ด้านกระบวนการ (Process) การบริหารการพัฒนา คือกระบวนการทั้งหลาย ที่นำเอาองค์การไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งถูก กำหนดโดยผู้มีอำนาจหน้าที่

2. ด้านวิชาการ (Are of Study) การบริหารการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของวิชารัฐ ประศาสนศาสตร์ โดยมีจุดสนใจอยู่ที่หลักการอย่างหนึ่งในบรรดาหลักการทั้งหลายที่มนุษย์ แสวงหาและยึดถือ

Riggs (1970 ; อ้างถึงใน ชันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2550 : 34) ได้อธิบายว่า การบริหาร การพัฒนามีความหมายสองทาง ทางหนึ่งได้แก่ การบริหาร โครงการพัฒนาและวิธีการที่ใช้โดย องค์การขนาดใหญ่โดยเฉพาะองค์การของรัฐที่จะนำเอานโยบายและแผน ซึ่งได้วางไว้ตาม เป้าหมายของการพัฒนาไปปฏิบัติ อีกความหมายหนึ่ง Riggs ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร การพัฒนา คือ การสร้างสมรรถนะทางการบริหารให้ดียิ่งขึ้น ลักษณะของการบริหารการพัฒนา

วิรัช วิรัชภววรรณ (2551) ได้สรุปจากความหมายของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ดังนี้

1. การบริหารการพัฒนาเป็น “การบริหารงานภาครัฐ” โดยเป็นวิธีการหนึ่งหรือแนวทางหนึ่ง ที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการทำงานเดียวกับคำว่า “การบริหารงาน” หรือ “การบริหารจัดการ”

2. การบริหารการพัฒนาเป็น “การบริหารเพื่อการพัฒนา” หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนา เช่น การพัฒนาเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนารัฐวิสาหกิจ การพัฒนาองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และการพัฒนาโครงการ ทั้งนี้ เป็นการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการหรือกิจกรรม ที่เกี่ยวกับการพัฒนา

3. การบริหารการพัฒนาเป็น “การพัฒนาการบริหาร” ซึ่งหมายถึง การพัฒนาหรือปรับปรุงการบริหารภายในของหน่วยงาน เช่น ปรับปรุงที่โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ กระบวนการ และตัวบุคคล โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมด้วย

4. การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญกับ “การมีวัตถุประสงค์หรือ จุดหมายปลายทาง เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง หรือการมีวัตถุประสงค์ ที่เน้นการอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชน ทั้งนี้ ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ไม่ใช่เพื่อการรักษา สถานภาพเดิม (Status Quo)

ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์ (2550 : 53) ได้สรุปองค์ประกอบการบริหารการพัฒนาไว้ มี 2 องค์ประกอบหลัก คือ

1. การบริหารการพัฒนา คือ การปฏิรูประบบบริหารเพื่อเพิ่มสมรรถนะของระบบราชการ ให้สามารถตอบสนองต่อภารกิจของการบริหารการพัฒนาได้ รวมทั้งสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการของประชาชน กิจกรรมของการพัฒนาการบริหาร ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้าง กระบวนการ เทคโนโลยี และพฤติกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกระบบบริหาร

2. การบริหารการพัฒนา ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารโครงการพัฒนา การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนารัฐวิสาหกิจ และการพัฒนาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

2. เกณฑ์ชี้วัดการประเมิน 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด หรือเกณฑ์ชี้วัด 6x2

เป็นเกณฑ์ชี้วัดที่ใช้ประเมินหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิต

โดยมีเกณฑ์การประเมิน 6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด และมีคำอธิบายแต่ละด้าน (สำนักเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของชุมชน: กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย) ดังนี้คือ

1. ด้านการลดรายจ่าย

1.1 ครัวเรือนทำสวนครัว ครัวเรือนใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้าน หรือ ใช้กระถาง/
ภาชนะที่ทิ้งแล้วในการปลูกผักไว้กินเองในครอบครัว รวมทั้งการปลูกผักแบบแขวน ในกรณี
พื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกผักได้ อาจมีกิจกรรมอื่นที่ทดแทนกันได้ เช่นพื้นที่ชาวเล มีการหาปลา
กินเอง เป็นต้น

1.2 ครัวเรือนปลอดคอบายมุข สมาชิกทุกคนในครัวเรือน ไม่เสพสิ่งเสพติด
ไม่เล่นการพนัน ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี

2. ด้านการเพิ่มรายได้

2.1 ครัวเรือนมีอาชีพเสริม ครัวเรือนมีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำประจำ
ทำให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ครัวเรือนมีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือใน
การประกอบอาชีพ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทำให้
เกิดความคุ้มค่าและประหยัด เช่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูก และได้ผลผลิตคุ้มค่า
การปลูกผักปลอดสารพิษ การใช้พลังงานทดแทน ฯลฯ

3. ด้านการประหยัด

3.1 ครัวเรือนมีการออมทรัพย์ สมาชิกในครัวเรือนมีการฝากเงินไว้กับธนาคาร/
สถาบันการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์ฯ/หรือกลุ่มอื่นๆ ที่มีการรับฝากเงินกับสมาชิก

3.2 ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์ฯ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มออมทรัพย์
อื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์/กลุ่มออมทรัพย์สตรี/กลุ่มออมทรัพย์ของ
กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น และมีการเชื่อมโยงเครือข่าย การเชื่อมโยงกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่
หรือพื้นที่อื่น

4. ด้านการเรียนรู้

4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีการบันทึกภูมิปัญญา
ในรูปแบบต่าง ๆ มีการถ่ายทอด และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

4.2 ครัวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน คนใน
ครัวเรือนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดหรือจัดเวทีการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการ
เรียนรู้ นำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5.1 ชุมชนใช้วัสดุคิบบอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ โดยมีการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ เช่น การปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ทดแทน การดูแลรักษาแหล่งน้ำ ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5.2 ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นเป็นหมู่บ้านน่ายู่ชุมชนส่งเสริมให้มีการปลูกต้นไม้บริเวณที่สาธารณะ ถนนในหมู่บ้าน บริเวณบ้าน หรือที่ว่างในหมู่บ้าน ฯลฯ และมีการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน

6.1 ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจนคนด้อย โอกาสและคนประสบปัญหา ชุมชนมีการจัดสวัสดิการสำหรับคนจน คนด้อยโอกาส และคนประสบปัญหา เช่น การจัดให้มิกองทุนประกอบอาชีพกองทุนสงเคราะห์ต่าง ๆ การจัดสรรเงินกำไรจากกองทุนชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตลอดจนมีการช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น

6.2 ชุมชน “รู้รักสามัคคี” ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนและนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีความคาดหวังซึ่งเกี่ยวข้องกับมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีผู้กล่าวถึงทฤษฎีดังกล่าวไว้ดังนี้

Vroom (1964) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะกระทำการใด ๆ ก็ตามขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ประการ ได้แก่

1.1 ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับเหมาะสมกับบทบาทที่เขาครอบครองเพียงใด

1.2 ความพอใจหรือไม่พอใจที่เขาจะได้รับ

1.3 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้วเขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้รับอันนั้น

1.4 เขามีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนความคาดหวังส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้นเนื่องมาจากเขาคาดหวัง ในสิ่งนั้นว่าจะมีผลดี

หรือโทษต่อเขาประการใด หรืออาจจะมีกำลังใจในผลได้ผลเสียที่เขาจะได้รับมากน้อยต่างกัน เพียงใด

2. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Social Action Theory)

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการกระทำทางสังคมซึ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีผู้กล่าวถึงทฤษฎีดังกล่าว ไว้ดังนี้

Reeder (1997 ; อ้างถึงใน จีรพรธณ กาญจนะจิตรา) ได้อธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่าปัจจัยภายนอก (สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม) จริง ๆ แล้วไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นสู่ตัวคน ๆ นั้น ซึ่งการแปลงปัจจัย ภายนอกมาสู่ตัวบุคคลนี้จะอยู่ในรูปของความเชื่อ และความไม่เชื่อ ซึ่งความเชื่อและความไม่เชื่อนี้ จะเป็นเหตุผลที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ ไม่ได้เกิดจากปัญหาภายนอกโดยตรงในการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคลจะประกอบไปด้วยความเชื่อ และความเชื่อหลาย ๆ อย่างรวมกันเขาอธิบายว่าการกระทำทางสังคมนั้นประกอบด้วยกลุ่มของปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง และบุคคลอาจตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกัน แต่เหตุผลหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจจะแตกต่างกัน

ดังนั้น ริคเคอร์ จึงได้รวบรวมกลุ่มของปัจจัยที่จะมีผลต่อการกระทำของมนุษย์ และได้แยกรูปแบบของการแสดงออกซึ่งการกระทำทางสังคมของมนุษย์ออกเป็น 4 รูปแบบคือ

1. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงทัศนคติให้ปรากฏ เช่น ในรูปของการพูดหรือการเขียนความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และความรู้ที่เขาได้รับ

2. อารมณ์หรือความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่บุคคลมีต่อบางสิ่งบางอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเอง ซึ่งจะมีทั้งความรู้สึกที่ดีและไม่ดี อาจจะแสดงออกมาทางสีหน้าเมื่อคิดหรือพูดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้สึกต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเมื่อเขาพบสิ่งนั้นเขาจะเกิดอารมณ์หรือ รู้สึกโกรธและไม่พอใจสิ่งนั้น

3. การคาดคะเนพฤติกรรม คือ แนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม เขาจะพิจารณาถึงผลดีผลเสียของการที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นก่อน ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกไปจะได้ผลเสียมากกว่าผลดีเขาก็จะไม่ทำ

4. พฤติกรรมที่แสดงออก หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ หลังจากผ่านขั้นตอนของการคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ แล้ว นอกจากนั้น Reeder ได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งเรียกว่า ความเชื่อ หรือความไม่เชื่อ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน กล่าวคือ

1. เป้าประสงค์ คือ กิจกรรม วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจกรรม หรือสภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลปรารถนาและต้องการหรือ ไม่ต้องการ และผู้กระทำพยายามหลีกเลี่ยง ผู้กระทำอาจต้องการเพื่อตนเอง หรือใช้เป็นเครื่องมือ หรือวิธีการที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ หรือเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงเป้าหมายอื่น ๆ

2. ความเชื่อ คือ การรับรู้หรือความเข้าใจ (ความคิด ความรู้) ของแต่ละบุคคล หรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และลักษณะของสิ่งต่าง ๆ พฤติกรรมของสิ่งต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ความรู้ที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกกระทำทางสังคม ในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ

3. ค่านิยม คือ ความเชื่อในสิ่งที่ควรจะเป็นและเป็นสิ่งที่ผู้กระทำรับรู้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญของวิถีทางในการดำเนินชีวิตของเขา ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ เช่น ระบบความเชื่อ ทศนคติ พฤติกรรมคุณลักษณะ กิจกรรมงาน สภาพชีวิตความเป็นอยู่ผู้กระทำเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีตัวเองหรือสังคมเห็นดี เห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติอย่างอื่น ค่านิยมของผู้กระทำทางสังคมจะแสดงออกมาทางทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมในการชักนำให้ผู้กระทำไปตามค่านิยมของเขา

4. นิสัยและขนบธรรมเนียม คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณีและถ้ามีการละเมิดจะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วยไม่มีทางอนุมัติ หรือลงโทษอย่างเด็ดขาดจากรัฐหรือตัวบทกฎหมายในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำ พฤติกรรม ใดๆอย่างหนึ่งของผู้กระทำทางสังคม ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

5. ความคาดหวัง คือ การรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่า ผู้อื่น กลุ่มบุคคล หรือสังคมโดยทั่วไป อยากให้เขาเชื่อรู้สึกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างไรอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้นความคาดหวังประกอบด้วย สิ่งที่ผู้กระทำคิดว่าเขาควรเชื่อ รู้สึก และประพฤติ

ปฏิบัติในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการดั่งนั้นในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การคาดหวังของบุคคลอื่นด้วย

6. ข้อผูกพัน คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับ สถานการณ์นั้น ไม่ว่าจะในอดีตหรือในปัจจุบัน เขาจะต้องเคร่งครัดต่อปัญหาที่เขาเกี่ยวข้อง โดยตรงหรือโดยทางอ้อมผู้กระทำจะต้องทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น ถึงแม้ว่าผู้กระทำ อาจจะชอบกระทำอย่างอื่นซึ่งเขาก็มีอิสระพอที่จะเลือกกระทำได้แต่เขาก็จะไม่ทำ ข้อผูกพัน มีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่า เขามีข้อผูกพันที่จะต้องทำ

7. การบังคับ คือ ความเชื่อที่อยู่ในใจของผู้กระทำว่าเขาถูกกำหนดให้ตัดสินใจ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่เขาารู้สึกว่าไม่มีทางเลือกอื่น ๆ เหลืออยู่ นอกจากจะต้อง ประพฤติปฏิบัติตามปัจจัยการบังคับจะเป็นตัวช่วยที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้น เขาอาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำ พฤติกรรมนั้นดีหรือไม่แต่เมื่อมีการบังคับ ผู้กระทำก็รู้ว่าไม่มีทางเลือกอื่น ๆ เหลืออยู่นอกจาก ตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้นการบังคับจึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและการ กระทำทางสังคม ผู้กระทำมักมีความโน้มเอียงที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเขาถูกบังคับให้ทำ

8. โอกาส คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือข้อกำหนดและ ทางเลือกที่มีอยู่โอกาสจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของบุคคลผู้กระทำ มักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำทางสังคมเมื่อเขาพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์ นั้นโอกาสเปิดให้เขาเลือกกระทำได้ดังนั้นการที่ผู้กระทำตัดสินใจและเลือกกระทำพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับลักษณะของโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

9. ความสามารถ คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังจิตความสามารถของเขา ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนกระทั่งสามารถบรรลุความสำเร็จได้ภายใต้สถานการณ์นั้น การที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของเขานี้จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทาง สังคมเพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้วเขามีความสามารถที่จะกระทำได้แน่นอน การกระทำพฤติกรรมใด ๆ นั้น บุคคลจะพิจารณาความสามารถของตนเสียก่อน

10. การสนับสนุน คือ การช่วยเหลือหรือการคัดค้านซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าเขากำลัง ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งตัวเขาเองจะเป็นผู้เลือก ดังนั้นผู้กระทำ มีความโน้มเอียงที่จะตัดสินใจและกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับ การสนับสนุนจากผู้อื่น การสนับสนุนจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำ ทางสังคมปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ

ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ก็คือ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ Roger ระบุว่า การที่บุคคลจะมีการรับของใหม่ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร อันได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร และปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว คือ

1. ช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับสารสองลักษณะ ได้แก่ ช่องทางสื่อสารมวลชน เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสารวารสาร หรือสื่อประเภทอื่น เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น และช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วยอายุของบุคคล สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงรายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่างรวมถึงระดับการศึกษาด้วย อภรณ์ ช่างเกวียน ได้กล่าวอ้างทัศนะของ Roger ที่กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้แพร่กระจายข่าวสาร และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้สำหรับสื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น แล้วประมวณสรุปไว้ว่าการกระทำของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับสาเหตุหรือปัจจัยหลายประการที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งปัจจัยด้านลักษณะส่วนตัวปัจจัยด้านความต้องการของตนเอง และปัจจัยด้านการได้รับการสื่อสาร ดังนั้น การที่บุคคลตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมใด ๆ ในชุมชน ก็ย่อมผ่านกระบวนการตามแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว สิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้าง ความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน คือ ความต้องการของตนเอง ความต้องการยอมรับจากบุคคล ในสังคม ความต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ศรีเรือน แก้วกังวาน ได้กล่าวอ้างถึงทัศนะของ Fromm ที่เชื่อว่า มนุษย์ยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับความอ้างว้างเดียวดาย ดังนั้นมนุษย์จำเป็นต้องสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมนุษย์บนรากฐานความรักที่สร้างสรรค์ ซึ่งได้แก่ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน ความรับผิดชอบต่อกันและกัน การนับถือซึ่งกันและกัน และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนยอมอ่อนน้อมต่อผู้มีอิทธิพลในสังคมและทำตัวคล้อยตามสังคม แล้วกล่าวสรุปความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ประการ คือ

1. ความต้องการมีสัมพันธ์ภาพ เนื่องจากมนุษย์พบกับความอ้างว้าง จึงต้องแก้ไขโดยการสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น ๆ วิธีที่ด้งามตั้งอยู่บนรากฐานความรักสร้างสรรค์
2. ความต้องการสร้างสรรค์เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถทางสติปัญญาและอารมณ์สูงจึงมีความต้องการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมของชีวิตแตกต่างจากสัตว์โลกชั้นต่ำ

หากผู้ใดไม่มีความต้องการประเภทนี้ก็มักจะเป็นนักทำลาย กลายเป็นผู้ทำภัยอันตรายแก่สังคมและคนอื่น จากความต้องการนี้มนุษย์จะรู้จักรักและรู้จักเกลียด ซึ่งจำเป็นสำหรับการสร้างสรรค์

3. ความต้องการมีสังกัด คือ ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของโลก ของสังคมของครอบครัว ของสำนักงาน ความต้องการประเภทนี้ที่น่าพอใจก็คือการมีมิตรจิตกับเพื่อนมนุษย์ โดยทั่วไป

4. ความต้องการมีอัตลักษณ์แห่งตน คือ ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองที่จะรู้ว่าตนเองคือใคร

5. ความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยว คือ ความต้องการที่จะมีหลักสำหรับอ้างอิง ความถูกต้องในการกระทำของคนดังนั้น จะเห็นได้ว่ามนุษย์จะต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้จำเป็นต้องสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าสาเหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลในชุมชนพยายามนำตนเองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือสังคม เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของตนเอง

การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เนื่องจากเมื่อประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนจะส่งเสริมและมีการสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการให้เหมาะสมในการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่มีลักษณะน่าอยู่อาศัยประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจสังคม สุขภาพทางกายและจิตใจภายใต้ สภาพแวดล้อมในชุมชนที่สะดวกสะอาดประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนต่าง ๆ ในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีความสมดุลและประสบผลสำเร็จอย่างดีมีประสิทธิภาพ อำเภอท่าอุเทน ได้ยึดเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นพันธกิจหลักในการพัฒนาชุมชน ดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุขโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอและได้มาตรฐาน
2. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

3. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอำเภอให้มีการบริหารจัดการที่ดี โดยในพันธกิจต่าง ๆ นั้น มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

4.1 เพื่อประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข และมีสุขภาพแข็งแรง

4.2 เพื่อพัฒนาปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

4.3 เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผู้การพัฒนาที่ยั่งยืน

4.4 เพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพด้านการศึกษา

5. เพื่อบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. เพื่อพัฒนาด้านการสาธารณสุข กีฬา สวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

7. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอำเภอ ให้สามารถบริการประชาชน ได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีจากการที่ประชาชน ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้มีการจัดทำเวทีประชาคมเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ ของหมู่บ้าน ข้อมูลที่ได้คือ

7.1 พื้นที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่ม มีคลองธรรมชาติและคลองที่ขุดขึ้นมา เพื่อการเกษตร ซึ่งเหมาะแก่การทำเกษตร คือ การทำนา ทำสวน โดยใช้ภูมิปัญญาที่ส่งสม กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

7.2 มีศูนย์การเรียนรู้การผลิตจักสานจากไม้ไผ่

7.3 มีกองทุนหมู่บ้าน และสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการบริหารกองทุนชุมชน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

7.4 มีภูมิปัญญาด้านจักสาน แพทย์แผนไทย สมุนไพร หมอพื้นบ้าน, ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น การเกษตร เช่น การเพาะปลูก ขยายพันธุ์ การปรับใช้ เทคโนโลยี การถนอมอาหาร ความเชื่อ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ การบริหารจัดการกลุ่ม

7.5 เป็นหมู่บ้านพึ่งตนเอง ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.6 เป็นหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด

7.7 คนในชุมชนมีการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมเหมือนชุมชนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือทั่วไปจากข้อมูลที่ได้ ประชาชนในชุมชนจึงได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนี้วิสัยทัศน์ของชุมชน คือ ชุมชนเข้มแข็งเพราะแรงพลัง

ของประชาชน อัตลักษณ์ของชุมชน คือ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนยางพาราเป็นสถานที่ตั้งของสถานศึกษา มีพระธาตุทำอุเทน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ประชาชนมีอัธยาศัยน้ำใจดีจากการเรียนรู้แนวความคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มการเรียนรู้และวิเคราะห์ว่าอะไรคือสาเหตุของความยากจน มีการกำหนดกิจกรรมร่วมกันและได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แก้ปัญหาการพัฒนาหมู่บ้าน คือ โอกาสที่เปิดให้ชาวบ้านได้มาร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างพลังของชุมชนในหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เริ่มจากการอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงานจากหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง นำมาบูรณาการการพัฒนาหมู่บ้าน โดยยึดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่การพัฒนาหมู่บ้านเริ่มการพัฒนาจากกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ของหมู่บ้านเอง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การให้ความรู้ ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังมีปัจจัยที่จะส่งผลให้การพัฒนาหมู่บ้านประสบความสำเร็จเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือการใช้แนวคิด 4 พ กล่าวคือ

1. พัฒนาคน

ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของคนในชุมชนโดยใช้กระบวนการพัฒนาแผนชุมชนและศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยผู้นำและประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมกันดำเนินงาน ได้ร่วมกันจัดทำกิจกรรมเพื่อส่งผลให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

2. พัฒนาพื้นที่

ประชาชนได้มีการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้านน่าอยู่มีความปลอดภัยและคนในชุมชนมีความตระหนักรู้และหวงแหนหมู่บ้านของตนเองและร่วมพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจนกลายเป็นหมู่บ้าน “อยู่ดี กินดี” ความสามัคคี มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งชาวบ้านได้ร่วมดำเนินกิจกรรม สำหรับการพึ่งตนเอง และมีส่วนร่วมในชุมชนนั้น พบว่า ชาวบ้านสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ด้วยตนเอง โดยที่ส่วนใหญ่จะไม่รอให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือ อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำเวทีประชาคม หรือการประชุมเพื่อหารือแนวทางการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านของทุกส่วนราชการ

3. พัฒนาแหล่งรายได้

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้สนับสนุนให้คนในชุมชนได้เห็นศักยภาพและความโดดเด่นของหมู่บ้านตนเองคือการกำหนดตำแหน่งพัฒนารายได้ ซึ่งจากการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยโดยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยให้การบริการรับฝากเงินกับสมาชิก รวมไปถึงการปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ที่เดือดร้อน

การดำเนินกลุ่มอาชีพ การปลูกสับปะรด การทอผ้า ดอกไม้จันทน์ ซึ่งประชาชนที่ว่างจากการทำงานก็จะร่วมกันทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าว รายได้จากการจำหน่ายจะเป็นผลให้สมาชิกและการดำเนินงานผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

4. พัฒนาแผนชุมชน

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งก่อให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาแก้ไขปัญหา และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง โดยการให้ชุมชนจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม นำศักยภาพ ปัญหาของชุมชนมาวิเคราะห์ กำหนดกิจกรรมที่จะสามารถแก้ไขปัญหา นั้น ๆ โดยพึ่งพาทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลักคั้งนั้น ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จึงได้ร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนชุมชน โดยมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ดังนี้

4.1 เตรียมทีมปฏิบัติการระดับหมู่บ้าน สร้างความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องกระบวนการแผนชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทบทวนแผนชุมชน วิเคราะห์สถานการณ์ ปัจจุบันของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ

4.2 ปรับแผนชุมชนระดับหมู่บ้าน

4.3 กำหนดอัตลักษณ์ของชุมชน กำหนดตำแหน่งการพัฒนาหมู่บ้านและตำแหน่งอาชีพรายได้ของหมู่บ้าน

4.4 จัดทำร่างแผนงาน / โครงการ / กิจกรรมโดยยึดกรอบแผนงาน โครงการตามยุทธศาสตร์หมู่บ้านนำอยู่ระดับจังหวัดปี 2556 และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.5 ประชาคม/ประชาวิจารณ์ แผนชุมชน โดยจะต้องมีคนในชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 เข้าร่วมประชาวิจารณ์ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่อยู่เขตพื้นที่การปกครองของอำเภอท่าอุเทน โอกาสในการได้รับการสนับสนุน งบประมาณการพัฒนาหมู่บ้านชุมชนมีสูง มีการขยายผลและต่อยอดกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนาไปถึงประชากรในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง เนื่องจาก มีทรัพยากรที่มีคุณค่าที่ทุกภาคส่วนจะเข้าไปดูแลสนับสนุน คือ กลุ่มทำข้ามดัมมัด ปลูกสับปะรด ทอผ้าพื้นเมือง กลุ่มจักสานจากไม้ไผ่ และกลุ่มทำขนมไทย ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกทุกครัวเรือน ทางหมู่บ้านเปิดโอกาสให้กับผู้ที่สนใจจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาเรียนรู้วิธีการทำอีกทั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีกิจกรรมที่น่าสนใจและมีประเพณีวัฒนธรรมที่น่าสนใจประชาชนอยากให้หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเกษตร อยากให้ประชาชนเข้ามาศึกษาวัฒนธรรมและการใช้ภูมิปัญญาของหมู่บ้าน และได้จัดทำเป็นศูนย์วัฒนธรรมและเป็นที่ยูริรักษ์ของเก่า ให้ลูกหลานได้เรียนรู้

โดยชาวบ้านได้เสียสละแรงกายและสิ่งของและเงินเพื่อช่วยกันสร้างศูนย์วัฒนธรรมเพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์เก็บของโบราณและให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้ และมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ความร่วมมือกับหมู่บ้านในการปรับปรุงพัฒนาหมู่บ้านนั้น จากการมีส่วนร่วมตั้งแต่กำหนดข้อตกลง กำหนดวิสัยทัศน์ ค้นหาปัญหา วางทิศทางการพัฒนา ประชาชนมีความไว้วางใจเชื่อมั่นว่าทำได้และทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนไม่ให้เป็นการใครคนใดคนหนึ่ง ชาวบ้านจะต้องได้รับประโยชน์จากการพัฒนาหมู่บ้านอย่างทั่วถึง จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านได้ เมื่อประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น ครอบครัวอบอุ่นและสามารถแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ได้โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

ดังนั้นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จึงจัดได้ว่าเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างได้รับรางวัลเป็น “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ” จากกรมพัฒนาชุมชน ด้วยเป็นหมู่บ้านที่ผ่านกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนและพ้นจากความยากจน โดยประชาชนมีความ “อยู่ดี มีสุข” การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างทางสังคม การครองชีพ ครองตน ศีลธรรมจรรยา เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของตนในด้านต่าง ๆ จน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนซึ่งมีผู้ศึกษาวิจัยไว้มากมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาและเรียบเรียงไว้ ดังนี้ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร” พบว่า

1. โดยภาพรวมและรายด้าน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับข้อมูลเพียงอย่างเดียว ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชนที่จะสะท้อนในการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงการรับทราบนโยบาย และการปฏิบัติงาน แผนงาน งบประมาณของคณะกรรมการชุมชน ประชาชนยังเข้าไปมีส่วนร่วม

ไม่มากเท่าที่ควร และการจะมีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมและโครงการของชุมชน ก็เป็นเพียงบางครั้งที่มีโอกาสเท่านั้น เมื่อมีบทบาทต่อชุมชนเป็นบางครั้งบางคราวจึงทำให้การที่จะเข้าไปติดตามการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนให้เป็นไปตามแผนและโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนจึงไม่มากนัก ทำให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรม หรือ โครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อประชาชนจึงมีอยู่ระดับปานกลางเท่านั้น และอีก ประเด็นที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง เนื่องจากปัจจัยด้านอาชีพ ประชาชนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพจึงไม่ค่อยมี เวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร ซึ่งหลายคนใช้เวลาว่างที่เหลือจากการประกอบ อาชีพเข้าร่วมแต่อีกหลายคนใช้ความสำคัญของกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อันเป็น ผลประโยชน์ต่อตนเองเป็นประเด็นสำคัญในการเข้าร่วม ซึ่งพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมการรับ ผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 1 ข้อที่มีระดับ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48) คือ คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจาก กิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เนื่องจากว่า ประชาชน ในชุมชนได้รับความสะดวกสบาย จากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ จึงทำให้ประชาชนรับผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบว่า โครงการต่าง ๆ ในชุมชนได้รับการพัฒนาให้มากขึ้น เช่น กิจกรรมการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมกิจกรรม เสริมสร้างความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์อันดีของประชาชนในชุมชนโดยมีหน่วยงานของ รัฐเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เมื่อพิจารณาด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ยังพบว่าประชาชนได้เข้าไป มีส่วนร่วมในคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาชุมชน มีการคัดเลือกผู้นำชุมชนกัน อย่างมาก ถึงอย่างไรก็ตามยังพบอีกว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนบางประเด็นมีค่าเฉลี่ย ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของ ชุมชน การรับทราบนโยบายแผนงานและการใช้จ่ายงบประมาณของชุมชน และการมีส่วนร่วม ในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานการพัฒนาของชุมชน เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ให้กับประชาชน ได้อย่างทั่วถึง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร

2.1 โดยภาพรวม ได้แก่ปัจจัยด้านอาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า ประชาชนที่ ประกอบอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า ประชาชนที่ไม่ได้ประกอบ อาชีพ ประกอบอาชีพรับจ้าง ประกอบอาชีพค้าขาย และประกอบอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน

เนื่องจากว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ถือเป็นชนชั้นนำของชุมชน มีการศึกษาในระดับที่สูงจึงได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเข้าไปมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารการพัฒนาชุมชน และมีความน่าเชื่อถือต่อการสร้างความมั่นคงและในการบริหารงานของชุมชนมากกว่ากลุ่มประชาชนอาชีพอื่น ๆ

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ มีผลต่อด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ ซึ่งพบว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปีและ 60 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า กลุ่มที่มีอายุ ตั้งแต่ 18 - 28 ปี และกลุ่มอายุ 29 - 39 ปี เนื่องจากว่าประชาชนที่ใช้เวลาประจำวันอยู่ในชุมชนมากที่สุดคือผู้สูงอายุ คือ กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป โดยการใช้เวลาว่างจากงานครอบครัวแล้วมีโอกาสกระทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาก ส่วนกลุ่มประชาชนที่อยู่ในวัยทำงาน ก็คือ 18 - 39 ปี ต้องออกไปทำงานนอกบ้านและนอกชุมชนจึงทำให้เวลาในการร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของชุมชนน้อยลงไปด้วยเช่นเดียวกันการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ย่อมตกอยู่ในกลุ่มที่มีส่วนร่วมกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ก็คือกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 50ปีขึ้นไปนั่นเอง

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ด้านจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา มีผลต่อด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและอนุปริญา/ปวส. มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เนื่องจากว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ภายในชุมชนคือกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่น้อยกว่าปริญญาตรี และกลุ่มคนเหล่านี้จะทำงานอยู่ในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ดังนั้นโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนย่อมได้รับอย่างเต็มที่แน่นอน

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ มีผลต่อด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผลผลวิจัยปรากฏว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า ประชาชนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ประกอบอาชีพค้าขาย และประกอบอาชีพลูกจ้าง บริษัทเอกชนและ รัฐพงศ์ บุญญา นวัตกรรม ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและด้านที่อยู่ในระดับปานกลางและด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วม

ร่วมการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมการติดตาม ประเมินผล และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ อาชีพ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนพร้อมกันนี้ รัฐพงศ์ บุญญาวัตร์ ยังได้มีข้อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนว่า ประชาชนชุมชนหรือหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลการทำงานของชุมชน ควรกระจายการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนให้ครอบคลุมหลากหลายอาชีพและให้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันเพื่อก่อให้เกิดการสะท้อนมุมมองที่หลากหลายในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปิยะ ประทีปปริกษณ์ (2546) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับต่าง ๆ 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการคาดหวังผลประโยชน์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ และ พื้นที่ถือครอง 3) ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ การให้ความร่วมมือของประชาชน ผู้นำชุมชนข่าวสารและการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนจากภาครัฐมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า แต่ในระดับการมีส่วนร่วม กลุ่มยังมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการรับรู้เป็นหลักยังไม่เข้าสู่การมีส่วนร่วมระดับเสนอ ความคิดเห็นอย่างชัดเจนขั้นตอนการมีส่วนร่วมนั้น กลุ่มประชาสังคมเห็นว่ากลุ่มยังมีส่วนร่วมอยู่ในขั้นของการเสนอปัญหา แต่ยังไม่เข้าไปร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรงนอกเหนือจากขั้นการตัดสินใจ และขั้นการติดตามประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่า ปัญหาอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมที่สำคัญคือ การไม่ทราบถึงสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในกลุ่มประชาสังคม การมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากปัญหาเวลาที่ต้องใช้ทำมาหากินของสมาชิกกลุ่มประชาสังคม และควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการมีส่วนร่วม

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ใน แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบเท่าที่ควรสำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2545 การศึกษาครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งสองระดับไม่มีความแตกต่างกันในทุกประเด็น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการร่วมผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมิณผล

ภัสสุริย์ คุณกลาง (2546) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น” พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน 4 ขั้นตอน ได้แก่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์และการประเมิณผล ในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลางความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน อายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชุมชน ได้แก่ชุมชนใจกลางเมืองหรือย่านการค้าชุมชนที่อยู่อาศัยชั้นกลางและสูง ชุมชนแออัด และชุมชนชานเมืองหรือกึ่งชนบทกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เปรียบเทียบค่าคะแนนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืนของคณะกรรมการชุมชนที่อาศัยในชุมชนที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่ชุมชนใจกลางเมืองหรือย่านการค้าชุมชนที่อยู่อาศัยชั้นกลางและสูง ชุมชนแออัด และชุมชนชานเมืองหรือกึ่งชนบทพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้านของการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน พบว่า ด้านสังคม ด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารและจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อย

ดวงพร แสงทอง (2553) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” พบว่า

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจากสื่อแหล่งต่าง ๆ สื่อที่เปิดรับมากที่สุด และกระทำเป็นประจำคือการพูดคุยกับบุคคลอื่น เช่นเพื่อนบ้าน ในขณะที่ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน การมีส่วนร่วมหากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ร่วมคิด กำหนดความต้องการ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมปฏิบัติตาม และการประเมินผล ตลอดจนการร่วมตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาเมื่อเปรียบเทียบกับมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลประชาชนที่มีอาชีพ สถานภาพ ระดับการเปิดรับสื่อ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน มีส่วนรวมในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกัน

ธนาวិทย์ กางการ (2552) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสาโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสาโรงใต้ ได้แก่ระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมของกรรมการชุมชน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสาโรงใต้ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกรรมการชุมชน

สุกชัย ตริทศ (2546) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรีอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และรายได้ เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล ยกเว้นปัจจัยด้าน อาชีพ ซึ่งจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่าอาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลและคณะกรรมการชุมชน มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรีอยู่ในระดับน้อย โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี

ชัยฤทธิ์ เบญญาภาจ (2546) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาตำบลบางตาอา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาตำบลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการรับรู้ข่าวสาร 2) ด้านการประมวลปัญหาและความต้องการของตำบล 3) ด้านการเสนอ

ข้อคิดเห็นในการพัฒนาต่อองค์การบริหารส่วนตำบล 4) การติดตามและประเมินผล 5) ด้านการให้และรับประโยชน์จากโครงการ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการเป็นประชาคมตามแนวทางของทางราชการ และการมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตำบล ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

สาวิตรี ทองยืม (2550) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลหนองประจักษ์ อำเภอลำลูกขัน จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ในขณะที่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการรับผลประโยชน์ด้านคืนหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามประเมินผลและด้านการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และสถานภาพการสมรส ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่แตกต่างกัน คือระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในหมู่บ้าน ตำแหน่ง และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของ คณะกรรมการหมู่บ้านและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านไม่มีความสัมพันธ์กันเช่นเดียวกัน

ไพรัช ต้นอุต (2552) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำและประชาชนในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เมืองนาอยู่ : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองเมืองแก่นพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนทำด้วยการตัดสินใจของตนเองไม่มีแรงกดดันจากกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นหรือการตอบแทนบุญคุณ ผู้ที่เคยให้การอุปการะ ช่วยเหลือ แสดงให้เห็นถึงการแยกบทบาทการแสดงออกทางด้านการเมืองกับเรื่องส่วนตัวอย่างชัดเจน ทั้งนี้คนในครอบครัวและเพื่อนบ้านยังเป็นปัจจัยสนับสนุนการแสดงออกหรือความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน โดยมีช่องทางเฉพาะตัวเช่น การขอทำกิจกรรมสำหรับชุมชน ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ การเป็นตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ประกอบกับชุมชนเห็นความสำคัญให้โอกาส โดยมีผู้นำชุมชนให้การสนับสนุน ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง คือปัญหาได้รับการแก้ไขที่ตรงจุด การได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนสามารถวางแผนพัฒนาชุมชนด้วยชุมชนเองทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ โครงการต่าง ๆ หากพิจารณาถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมข้างต้น สำหรับช่องทางและลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนของผู้นำชุมชนมีลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชนเช่น การเป็นประธานในพิธีการต่าง ๆ การกระทำที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับ

ชุมชน การเข้าร่วมงานบุญ งานศพ ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการวางแผน การดำเนินการตามแผนงาน โครงการของชุมชนปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน ผลประโยชน์ที่พึงได้รับให้ชัดเจน

ภัทวุธ ศรีหมอกเมฆ (2551) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร” พบว่า การมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประชาชนจะมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านนโยบายและการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามระดับการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมในการเตรียมงบประมาณและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการขออนุมัติงบประมาณประจำปี และสำรวจข้อมูลสภาพปัญหา/ความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาอุปสรรคคือประชาชนไม่ทราบแผนงาน โครงการการดำเนินงานของ อบต. และประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเรื่องข้อมูลข่าวสาร

ฉัตรกุล รุ่งประพันธ์ (2550) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” พบว่า การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การร่วมกำหนดปัญหา/ความต้องการ 2) การร่วมตรวจสอบ/ เนื้อหาของแผนพัฒนา และ 3) การร่วมปฏิบัติติดตามและประเมินผล สำหรับด้านที่มีระดับปานกลาง คือ การร่วมจัดทำแผนงาน/โครงการ เมื่อเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน ที่แตกต่างกัน และประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ปัจจัยด้านอาชีพ ที่มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประภาพร เปาริบุตร (2548) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมพัฒนาประชาคมของประชาชนตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” พบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางจำแนกเป็นการรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การร่วมในการตัดสินใจ และการใช้กลไกทางกฎหมาย ซึ่งทุกด้านมีส่วนร่วมพัฒนาประชาคมอยู่ในระดับปานกลางผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า เพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมต่างกัน อายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ไม่พบรายคู่ที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกันในด้านการรับรู้ข่าวสารสถานภาพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันในด้านการประชุมรับฟังความคิดเห็นการใช้กลไก

ทางกฎหมาย อาชีพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันในด้านการตัดสินใจ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการเป็นผู้นำหรือสมาชิกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันในทุกด้าน

เสริมพงษ์ อยุธยา (2548) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตบางคอแหลมกรุงเทพมหานคร” พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด และด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดได้แก่ด้านการรับผลประโยชน์รองลงมาเป็นด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีส่วนร่วมของ ประชาชนน้อยที่สุดได้แก่ด้านการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศชายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และอาชีพที่แตกต่างกันของประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันในด้านการตัดสินใจและด้านการดำเนินงานดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาในองค์กรมนุษย์ ยังมีส่วนร่วมมากเท่าไรยิ่งทำให้องค์กรนั้น ๆ ประสบความสำเร็จและมีศักยภาพมากขึ้น สามารถจัดระเบียบขององค์กรตามหลักเกณฑ์ได้อย่าง เป็นระบบ รวมถึงองค์กรนั้น ๆ มีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ๆ ไป ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมงานต่าง ๆ ที่ขอบข่ายของโครงการขนาดใหญ่หรือเล็กอย่างไรล้วนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการระดมกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังใจ หรือแม้กระทั่งกำลังทุนทรัพย์ก็ตามจึงทำให้กิจการงานหรือโครงการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ตามกำหนดเวลาที่วางไว้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยได้นำผลงานการวิจัยดังกล่าวมาปรับใช้ โดยกำหนดปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมเป็นตัวแปรอิสระ และให้ความสำคัญตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ โกลเฮน และ อัทซอพฟ์ นำมากำหนดเป็นตัวแปรตาม ในกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย 2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยคือตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม

(Dependent Variables) ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน

1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

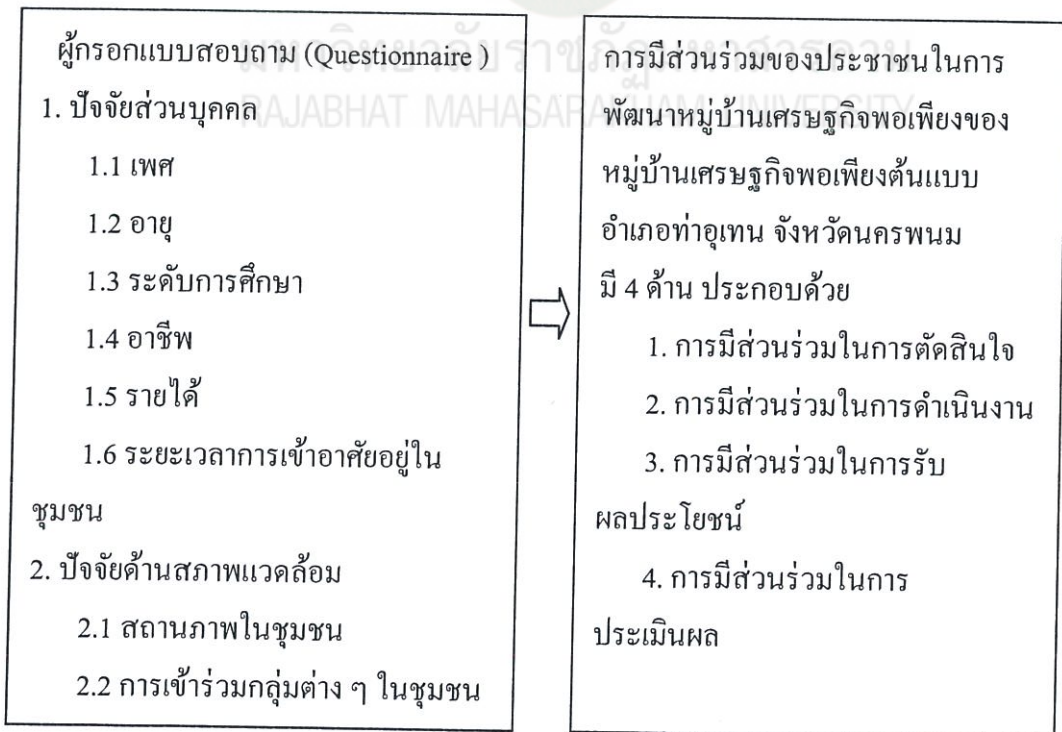
2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ตัวแปรต้น

(Independent Variables)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มุ่งเน้นศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ในการทำวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 760 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้นำครัวเรือน จำนวน 226 ครัวเรือน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (973 : 727 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง กำหนดที่ร้อยละ 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= \frac{760}{1 + (760)(0.05^2)} \\ &= \frac{760}{1 + (760 \times .0025)} \\ &= 262.06 \end{aligned}$$

เพื่อให้เป็นไปตามหลักการทางคณิตศาสตร์และสถิติ จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเต็ม คือ 262 คน

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มตัวอย่างและครอบคลุมทุกระดับชั้น ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยหาสัดส่วนประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) โดยเขียนชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในแผ่นสลาก แล้วนำไปใส่ในกล่องแล้วหยิบขึ้นมาทีละใบได้ใบใดแล้วทำการบันทึกไว้ แล้วนำสลากใบนั้นใส่กลับลงไปกล่องเช่นเดิม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน หากได้ใบเดิมขึ้นมาอีกก็ใส่กลับเข้าไปใหม่ดำเนินการเช่นนี้จนได้จำนวนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ แบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้ และ 6) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปด้าน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) สถานภาพในชุมชน และ 2) การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยกำหนดขอบเขตกรอบคำถามให้ครอบคลุมแนวคิด วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด

1.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านการวัดและประเมินผล โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item : Objective Congruence หรือ IOC) บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 101) โดยกำหนดค่า ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

3.1 นางสุกใส เข้มอุทา วุฒิกการศึกษา ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

3.2 นายสามารถ โรจนวิเชียร วุฒิกการศึกษา ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัด
นครพนม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

3.3 นายธีรเชษฐ สอนปะละ วุฒิกการศึกษา ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ตำแหน่ง พัฒนาการจังหวัดนครพนม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

ซึ่งปรากฏว่า ข้อ 6 และ 13 ได้ค่า IOC เท่ากับ .67 ส่วนข้ออื่น ๆ ได้เท่ากับ

1 ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามดำเนินการทดลองใช้ต่อไป

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์
ที่ปรึกษา ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์

2. การหาคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 ขึ้นไปทดลองใช้ (Try - out) กับประชาชน
ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ที่ไม่ใช่กลุ่ม
ตัวอย่าง จำนวน 40 คน จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อย่างง่ายระหว่างรายข้อ ได้ค่าระหว่าง .7090 - .7674 แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
ทั้งหมดโดยใช้สูตร Cronbach' Coefficient Alpha (1970 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 :
102) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ .749

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ถึงนายอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่
อำเภอ ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

2. กำหนดให้มีผู้ช่วยในการแจกแบบสอบถาม จำนวน 5 คน เพื่อช่วยในการแจก
แบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามทั้งหมด 260 ชุด เพื่อแจกแบบสอบถามแบบการสุ่ม
ตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนมาตรฐานทางสถิติที่ได้

ก่อนแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างและประเด็นคำถามในแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ช่วยงานวิจัยที่ลงพื้นที่มีความเข้าใจและสามารถชี้แจงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง จากนั้นเว้นระยะ 7 วัน จึงเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ใช้เวลาในการรวบรวมแบบสอบถาม 2 สัปดาห์

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างตามกำหนดเวลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม
2. ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)
3. ให้คะแนนระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม (รังสรรค์ สึงเหล็ก. 2551 : 186)

เป็นประจำ	ให้คะแนน	5
บ่อยครั้ง	ให้คะแนน	4
บางครั้ง	ให้คะแนน	3
นาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน	2
ไม่เคย	ให้คะแนน	1

การแปลความหมาย คะแนนที่ได้จะนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายจากระดับการมีส่วนร่วม แบบมาตราอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยนำคะแนนมาแบ่งเป็นช่วงเท่า ๆ กัน ตั้งแต่ 1-5 คะแนน จำนวน 5 ชั้น โดยมีความกว้างเท่ากับ 0.80 คะแนนเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแบบสอบถามผู้วิจัยยึดหลักเกณฑ์ ดังนี้ (รังสรรค์ สึงเหล็ก. 2551 : 186)

- ระดับคะแนน 1.00-1.80 หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับ น้อยที่สุด
- ระดับคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับ น้อย
- ระดับคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับ ปานกลาง
- ระดับคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับ มาก
- ระดับคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมระดับ มากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย
2. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม สถิติที่ใช้ คือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย
3. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ได้แก่ เพศ และ สถานภาพในชุมชน ใช้ t- test
4. เปรียบเทียบ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ใช้ F- test (One Way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างผู้วิจัยจะพิสูจน์รายคู่ โดยใช้วิธี LSD. (Least Significant Difference) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
5. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยใช้วิธีการจับกลุ่ม (Grouping) เนื้อหาและดำเนินการใช้การแจกแจงความถี่ และอภิปรายเนื้อหาเชิงพรรณนาความตามเนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทนจังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน 3. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำครัวเรือนจำนวน 262 ครัวเรือน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (973 : 727 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความสมบูรณ์และสามารถนำเข้าสู่การวิเคราะห์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 262 คน จากนั้นนำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ นำเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยาย

1. สัญลักษณ์แทนตัวแปรและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

n	แทน จำนวนตัวอย่าง
N	แทน จำนวนประชากร
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Mean)
μ	แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร (Mean)

S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง (Standard Deviation)
σ	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองเฉลี่ย (Sum of Squares)
df	แทน	ค่าที่ระดับความเป็นอิสระของการผันแปร (Degree of freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean of Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญในการแจกแจงความแปรปรวนของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญในการทดสอบความแตกต่างรายคู่
sig. /p	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติทดสอบ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ดังแสดงในตาราง 1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ดังแสดงในตาราง 2

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ดังแสดงในตารางที่ 3-7

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 8 - 29

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ดังตารางที่ 30

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	117	44.66
	หญิง	145	55.34
รวม		262	100
อายุ	20-30	44	16.79
	31-40	28	10.69
	41-50	122	46.56
	มากกว่า 51	68	25.95
รวม		262	100
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน	29	11.07
	ประถมศึกษา	134	51.15
	มัธยมศึกษาตอนต้น	27	10.31
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	4.96

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน(คน)	ร้อยละ
	อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	49	18.70
	ปริญญาตรี	10	3.82
	รวม	262	100
อาชีพ	เกษตรกรกรรม	138	52.67
	รับจ้าง	53	20.23
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	44	16.79
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	27	10.31
	รวม	262	100
รายได้	ต่ำกว่า 5,000	140	53.44
	5,001 - 10,000	58	22.14
	10,000 - 15,000	31	11.83
	สูงกว่า 15,000	33	12.60
	รวม	262	100
ระยะเวลาที่ อาศัยในชุมชน	ต่ำกว่า 5 ปี	7	2.67
	5 - 10 ปี	15	5.73
	มากกว่า 11 - 15 ปี	46	17.56
	มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	194	74.05
	รวม	262	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 117 คน (ร้อยละ 44.66) หญิง จำนวน 145 คน (ร้อยละ 55.34) อายุ 20-30 ปี จำนวน 44 คน (ร้อยละ 16.79) อายุ 31-40 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 10.69) อายุ 41-50 ปี จำนวน 122 คน (ร้อยละ 46.56) อายุมากกว่า 51 ปี จำนวน 68 คน (ร้อยละ 25.95) มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียน จำนวน 29 คน (ร้อยละ 11.07) ประถมศึกษา จำนวน 134 คน (ร้อยละ 51.15) มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 27 คน (ร้อยละ 10.31) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 13 คน (ร้อยละ 4.96) อนุปริญญา/ปวท./ปวส. จำนวน 49 คน (ร้อยละ 18.70) ปริญญาตรี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 3.82) มีอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 138 คน (ร้อยละ 52.67) รับจ้าง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 20.23) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

จำนวน 44 คน (ร้อยละ 16.79) รัฐบาล / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 27 คน (ร้อยละ 10.31) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 140 คน (ร้อยละ 53.44) 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 58 คน (ร้อยละ 22.14) 10,000 - 15,000 บาท จำนวน 31 คน (ร้อยละ 11.83) สูงกว่า 15,000 บาท จำนวน 33 คน (ร้อยละ 12.60) และมีระยะเวลาที่อาศัยต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 2.67) 5 - 10 ปี จำนวน 15 คน (ร้อยละ 5.73) มากกว่า 11 - 15 ปี จำนวน 46 คน (ร้อยละ 17.56) มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 194 คน (ร้อยละ 74.05)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน(คน)	ร้อยละ
สถานภาพในชุมชน	เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม/หัวหน้า	90	34.35
	เป็นลูกบ้าน	172	65.65
	รวม	262	100
การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน	ไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มใด ๆ	99	37.79
	เข้าร่วม 1 กลุ่ม	73	27.86
	เข้าร่วม 2 กลุ่มขึ้นไป	90	34.35
รวม		262	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพในชุมชนเป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม/หัวหน้า จำนวน 90 คน (ร้อยละ 34.35) และเป็นลูกบ้าน

จำนวน 172 คน (ร้อยละ 65.65) การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มใด ๆ จำนวน 99 คน (ร้อยละ 37.79) เข้าร่วม 1 กลุ่ม จำนวน 73 คน (ร้อยละ 27.86) และเข้าร่วม 2 กลุ่มขึ้นไป จำนวน 90 คน (ร้อยละ 34.35)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ดังแสดงในตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.71	0.39	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.89	0.48	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.80	0.32	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.83	0.32	มาก
รวม	3.81	0.24	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.89$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}=3.83$) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.81$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.71$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.69	0.56	มาก
2. มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่อาจเกิดปัญหาต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.44	0.85	มาก
3. มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไข/พัฒนาหมู่บ้าน	3.92	0.72	มาก
4. มีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีการประชุม โครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.37	0.52	มาก
5. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำเสนอปัญหา ในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.95	0.43	มาก
6. มีส่วนร่วมในการประชาคมวางแผนหรือคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน	3.55	0.71	มาก
7. มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.92	0.60	มาก
8. มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาหรือจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน	3.85	0.65	มาก
รวม	3.71	0.39	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำเสนอปัญหา ในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.95$) มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไข/พัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X}=3.92$) มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.92$) มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาหรือจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X}=3.85$) มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือ โครงการที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.69$) มีส่วนร่วมในการประชาคมวางแผนหรือคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ($\bar{X}=3.55$) มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและพิจารณาโครงการต่างๆที่อาจเกิดปัญหาต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.44$) มีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีการประชาคม โครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.37$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินงานตามแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	4.13	0.64	มาก
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.98	0.84	มาก
3. มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการใน	4.18	0.71	มาก
4. มีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมี	3.82	0.94	มาก
5. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล	3.82	0.75	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้า	3.97	0.70	มาก
7. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน	3.84	0.84	มาก
8. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.37	0.56	มาก
รวม	3.89	0.48	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการใน ($\bar{X}=4.18$) มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินงานตามแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.13$) มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.98$) มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้า ($\bar{X}=3.97$) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ($\bar{X}=3.84$) ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ($\bar{X}=3.82$) มีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมี ($\bar{X}=3.82$) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.37$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	3.79	0.71	มาก
2. มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของชุมชนที่ทำให้มีการพบปะสังสรรค์สร้างความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น	3.74	0.54	มาก
3. มีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและชุมชน	3.61	0.67	มาก
4. มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.93	0.69	มาก
5. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	3.89	0.60	มาก
6. มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.61	0.79	มาก
7. เห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร่วมกันทำ	3.93	0.71	มาก
8. เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน	3.86	0.75	มาก
รวม	3.80	0.32	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ มีคุณภาพชีวิต

ที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.93$) เห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ร่วมกันทำ ($\bar{X}=3.93$) มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ($\bar{X}=3.89$) เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ($\bar{X}=3.86$) มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X}=3.79$) มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของชุมชนที่ทำให้มีการพบปะสังสรรค์สร้างความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น ($\bar{X}=3.74$) มีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและชุมชน ($\bar{X}=3.61$) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=3.61$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเพื่อเตรียมการประเมินผล การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.66	0.60	มาก
2. มีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.56	0.62	มาก
3. มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับ เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านต่าง ๆ	4.09	0.73	มาก
4. มีส่วนร่วมในการประมวลผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน	3.88	0.79	มาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	3.98	0.60	มาก
6. มีส่วนร่วมในการเสวนาและแสดงความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล	3.94	0.86	มาก
7. มีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	3.90	0.85	มาก
8. มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่นๆเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน	3.61	0.79	มาก
รวม	3.83	0.32	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.09$) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.98$) มีส่วนร่วมในการเสวนาและแสดงความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) มีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.90$) มีส่วนร่วมในการประมวลผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.88$) มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเพื่อเตรียมการประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.66$) มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้องค์กรอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ($\bar{X} = 3.61$) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงาน และสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.56$)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ซึ่งผู้วิจัย ใช้การวิเคราะห์ด้วย *t*-test Independent (*t* - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (*F* - test) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ L.S.D. (Least Significant Different) ดังตารางที่ 8 - 29

ผลการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ *t*-test Independent (*t* - test)

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	เพศ				t	df	Sig. (2-tailed)
	ชาย (n = 117)		หญิง (n=145)				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.80	0.40	3.64	0.37	3.41	238.421	0.001*
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.96	0.46	3.83	0.48	2.09	252.151	0.038*
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.82	0.33	3.78	0.30	1.09	260	0.278
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.86	0.31	3.80	0.32	1.51	260	0.133
รวม	3.86	0.25	3.76	0.22	3.28	234.743	0.001*
					5		

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวมประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.285, df = 234.743, Sig = 0.001$) โดยประชาชนเพศชาย ($\bar{X} = 3.86$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนเพศหญิง ($\bar{X} = 3.76$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.41, df = 238.421, Sig = 0.001$) โดยประชาชนเพศชาย ($\bar{X} = 3.80$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนเพศหญิง ($\bar{X} = 3.64$)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.09, df = 252.151,$

Sig = 0.038) โดยประชาชนเพศชาย ($\bar{x} = 3.96$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนเพศหญิง ($\bar{x} = 3.83$)

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.09, df = 260, Sig = 0.278$) โดยประชาชนเพศชาย ($\bar{x} = 3.82$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนเพศหญิง ($\bar{x} = 3.78$)

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.51, df = 260, Sig = 0.133$) โดยประชาชนเพศชาย ($\bar{x} = 3.86$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนเพศหญิง ($\bar{x} = 3.80$)

4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม อายุ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (F – test)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.045	3	0.015	0.099	0.961
	ภายในกลุ่ม	39.236	258	0.152		
	รวม	39.281	261			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.352	3	0.117	0.511	0.675
	ภายในกลุ่ม	59.219	258	0.230		
	รวม	59.571	261			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.010	3	0.003	0.032	0.992
	ภายในกลุ่ม	26.128	258	0.101		
	รวม	26.138	261			
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.035	3	0.012	0.115	0.951
	ภายในกลุ่ม	26.119	258	0.101		
	รวม	26.154	261			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.041	3	0.014	0.240	0.868
	ภายในกลุ่ม	14.821	258	0.057		
	รวม	14.863	261			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 0.240$, $Sig = 0.868$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F = 0.099$, $Sig = 0.961$)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F = 0.511$, $Sig = 0.675$) การมีส่วนร่วมในการรับ

ผลประโยชน์ ($F = 0.032$, $Sig = 0.992$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($F = 0.115$, $Sig = 0.951$)

4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (F – test)

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	2.206	5	0.441	3.046	0.011*
	ภายในกลุ่ม	37.075	256	0.145		
	รวม	39.281	261			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.951	5	0.590	2.669	0.023*
	ภายในกลุ่ม	56.620	256	0.221		
	รวม	59.571	261			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.137	5	0.027	0.269	0.930
	ภายในกลุ่ม	26.001	256	0.102		
	รวม	26.138	261			

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.345	5	0.069	0.685	0.636
	ภายในกลุ่ม	25.809	256	0.101		
	รวม	26.154	261			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.752	5	0.150	2.727	0.020*
	ภายในกลุ่ม	14.111	256	0.055		
	รวม	14.863	261			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.727$, $Sig = 0.020$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F = 3.046$, $Sig = 0.011$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F = 2.669$, $Sig = 0.023$) และพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F = 0.269$, $Sig = 0.930$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($F = 0.685$, $Sig = 0.636$)

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ได้เรียน	3.85	0.22	มาก
2. ประถมศึกษา	3.79	0.23	มาก
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	3.75	0.23	มาก4.
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.69	0.21	มาก
5. อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	3.90	0.25	มาก
6.ปริญญาตรี	3.80	0.25	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ อนุปริญญา/ปวท./ปวส. ($\bar{X} = 3.90$) ไม่ได้เรียน ($\bar{X} = 3.85$) ปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.80$) ประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.79$) มัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X} = 3.75$) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ($\bar{X} = 3.69$)

เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Different) ดังตารางที่ 12 – 14

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม

P(ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			ระดับการศึกษา					
ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	ปริญญาตรี
			3.85	3.79	3.75	3.69	3.90	3.80
1. ไม่ได้เรียน	29	3.85		0.201	0.133	0.041*	0.390	0.602
2. ประถมศึกษา	134	3.79	0.201		0.507	0.148	0.006*	0.828
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	27	3.75	0.133	0.507		0.406	0.012*	0.568
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	3.69	0.041*	0.148	0.406		0.005*	0.243
5. อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	49	3.90	0.390	0.006*	0.012*	0.005*		0.258
6. ปริญญาตรี	10	3.80	0.602	0.828	0.568	0.243	0.258	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (sig = .041)

ประชาชนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวท./ปวส. มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (sig = 0.006) มัธยมศึกษาตอนต้น (sig = 0.012) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (sig = 0.005)

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

P(ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			ระดับการศึกษา					
ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	ปริญญาตรี
			3.74	3.67	3.57	3.64	3.87	3.83
1. ไม่ได้เรียน	29	3.74		0.372	0.101	0.445	0.143	0.550
2. ประถมศึกษา	134	3.67	0.372		0.225	0.804	0.002*	0.220
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	27	3.57	0.101	0.225		0.585	0.001*	0.076
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	3.64	0.445	0.804	0.585		0.056	0.260
5. อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	49	3.87	0.143	0.002*	0.001*	0.056		0.720
6. ปริญญาตรี	10	3.83	0.550	0.220	0.076	0.260	0.720	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าแตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวท./ปวส. มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (sig = .002) และมัธยมศึกษาตอนต้น (sig = .001)

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

P(ค่านัยสัมพัทธ์ทางสถิติทดสอบ)			ระดับการศึกษา					
ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	ปริญญาตรี
			3.97	3.84	3.86	3.63	4.06	3.83
1. ไม่ได้เรียน	29	3.97		0.179	0.350	0.027*	0.417	0.388
2. ประถมศึกษา	134	3.84	0.179		0.902	0.110	0.006*	0.901
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	27	3.86	0.350	0.902		0.146	0.067	0.857
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	3.63	0.027*	0.110	0.146		0.003*	0.313
5. อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	49	4.06	0.417	0.006*	0.067	0.003*		0.145
6. ปริญญาตรี	10	3.83	0.388	0.901	0.857	0.313	0.145	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีระดับการศึกษานอนปริญญา/ปวท./ปวส. มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (sig = .006) และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (sig = .003)

ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีการศึกษาไม่ได้เรียน (sig = .027) และอนุปริญญา/ปวท./ปวส. (sig = .003)

4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (F – test)

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.964	3	0.655	4.527	0.004*
	ภายในกลุ่ม	37.316	258	0.145		
	รวม	39.281	261			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.916	3	0.639	2.857	0.038*
	ภายในกลุ่ม	57.656	258	0.223		
	รวม	59.571	261			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.362	3	0.121	1.209	0.307
	ภายในกลุ่ม	25.776	258	0.100		
	รวม	26.138	261			
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.259	3	0.086	0.861	0.462
	ภายในกลุ่ม	25.894	258	0.100		
	รวม	26.154	261			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.556	3	0.185	3.343	0.020*
	ภายในกลุ่ม	14.307	258	0.055		
	รวม	14.863	261			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.343$, $Sig = 0.020$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F = 4.527$, $Sig = 0.004$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F = 2.857$, $Sig = 0.038$) และพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F = 1.209$, $Sig = 0.307$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($F = 0.861$, $Sig = 0.462$)

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม

อาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เกษตรกรรม	3.78	0.23	มาก
2. รับจ้าง	3.77	0.23	มาก
3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.85	0.27	มาก
4. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.92	0.24	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 3.92$) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 3.85$) เกษตรกรรม ($\bar{X} = 3.78$) รับจ้าง ($\bar{X} = 3.77$)

เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Different) ดังตารางที่ 17 – 19

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม

P (ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			อาชีพ			
ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	เกษตรกร	รับจ้าง	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
			3.78	3.77	3.85	3.92
1. เกษตรกรรม	138	3.78	0.843	0.082	0.007*	
2. รับจ้าง	53	3.77	0.843	0.102	0.012*	
3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	44	3.85	0.082	0.102	0.278	
4. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	27	3.92	0.007*	0.012*	0.278	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกรรม (sig = .007) และรับจ้าง (sig = .012)

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

P (ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			อาชีพ			
ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	เกษตรกร	รับจ้าง	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
			3.66	3.65	3.84	3.88
1. เกษตรกรรม	138	3.66		0.773	0.009*	0.009*
2. รับจ้าง	53	3.65	0.773		0.014*	0.012*
3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	44	3.84	0.009*	0.014*		0.692
4. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	27	3.88	0.009*	0.012*	0.692	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีอาชีพ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกรรม (sig = .009) และรับจ้าง (sig = .012)

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกรรม (sig = .009) และรับจ้าง (sig = .014)

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

P (ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			อาชีพ			
ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	เกษตรกรรม	รับจ้าง	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
			3.82	3.88	4.03	4.01
1. เกษตรกรรม	138	3.82		0.461	0.011*	0.063
2. รับจ้าง	53	3.88	0.461		0.111	0.248
3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	44	4.03	0.011*	0.111		0.830
4. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	27	4.01	0.063	0.248	0.830	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม (sig = .011)

4.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (F - test)

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.121	3	0.374	2.527	0.058
	ภายในกลุ่ม	38.159	258	0.148		
	รวม	39.281	261.000			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.965	3.000	0.322	1.416	0.238
	ภายในกลุ่ม	58.606	258.000	0.227		
	รวม	59.571	261.000			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.162	3.000	0.054	0.537	0.657
	ภายในกลุ่ม	25.976	258.000	0.101		
	รวม	26.138	261.000			
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.593	3.000	0.198	1.995	0.115
	ภายในกลุ่ม	25.561	258.000	0.099		
	รวม	26.154	261.000			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.321	3.000	0.107	1.898	0.130
	ภายในกลุ่ม	14.542	258.000	0.056		
	รวม	14.863	261.000			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามรายได้ พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1.898, Sig = 0.130$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F = 2.527, Sig = 0.058$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F = 1.416, Sig = 0.238$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F = 0.537, Sig = 0.657$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($F = 1.995, Sig = 0.115$)

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามรายได้

รายได้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ต่ำกว่า 5,000	3.78	0.23	มาก
2. 5,001 - 10,000	3.82	0.22	มาก
3. 10,000 - 15,000	3.79	0.26	มาก
4. สูงกว่า 15,000	3.89	0.26	มาก

จากตารางที่ 21 พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ สูงกว่า 15,000 ($\bar{X} = 3.89$) 5,001 - 10,000 ($\bar{X} = 3.82$) 10,000 - 15,000 ($\bar{X} = 3.79$) ต่ำกว่า 5,000 ($\bar{X} = 3.78$)

4.6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA (F – test)

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.846	3	0.282	1.894	0.131
	ภายในกลุ่ม	38.434	258	0.149		
	รวม	39.281	261.000			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.202	3.000	0.734	3.301	0.021*
	ภายในกลุ่ม	57.370	258.000	0.222		
	รวม	59.571	261.000			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.263	3.000	0.088	0.876	0.454
	ภายในกลุ่ม	25.874	258.000	0.100		
	รวม	26.138	261.000			
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.873	3.000	0.291	2.970	0.032*
	ภายในกลุ่ม	25.280	258.000	0.098		
	รวม	26.154	261.000			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.560	3.000	0.187	3.369	0.019*
	ภายในกลุ่ม	14.302	258.000	0.055		
	รวม	14.863	261.000			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.369$, $Sig = 0.019$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F = 3.301$, $Sig = 0.021$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($F = 2.970$, $Sig = 0.032$) และพบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F = 1.894$, $Sig = 0.131$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F = 0.876$, $Sig = 0.454$)

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ต่ำกว่า 5 ปี	3.77	0.30	มาก
2. 5 - 10 ปี	3.81	0.26	มาก
3. มากกว่า 11 - 15 ปี	3.90	0.27	มาก
4. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	3.78	0.22	มาก

จากตารางที่ 23 พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ มากกว่า 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 3.90$) 5 - 10 ปี ($\bar{X} = 3.81$) มากกว่า 15 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.78$) ต่ำกว่า 5 ปี ($\bar{X} = 3.77$)

เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Different) ดังตารางที่ 24 – 26

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน

P(ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน			
ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 - 15 ปี	มากกว่า 15 ปีขึ้นไป
			3.77	3.81	3.90	3.78
1. ต่ำกว่า 5 ปี	7	3.77		0.679	0.153	0.864
2. 5 - 10 ปี	15	3.81	0.679		0.188	0.644
3. มากกว่า 11 - 15 ปี	46	3.90	0.153	0.188		0.002*
4. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	194	3.78	0.864	0.644	0.002*	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมเมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน 11 - 15 มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 15 ปีขึ้นไป (sig = .002)

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

P (ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน			
ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 - 15 ปี	มากกว่า 15 ปีขึ้นไป
			3.89	3.87	4.09	3.84
1. ต่ำกว่า 5 ปี	7	3.89		0.904	0.311	0.788
2. 5 - 10 ปี	15	3.87	0.904		0.117	0.858
3. มากกว่า 11 - 15 ปี	46	4.09	0.311	0.117		0.002*
4. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	194	3.84	0.788	0.858	0.002*	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 25 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน 11 - 15 มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 15 ปีขึ้นไป (sig = .002)

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน
จังหวัดนครพนม จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

P(ค่านัยสัมพันธ์ทางสถิติทดสอบ)			ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน			
ระยะเวลาการเข้าอาศัย อยู่ในชุมชน	n	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	11 - 15 ปี	มากกว่า 15 ปีขึ้นไป
			3.61	3.83	3.93	3.81
1. ต่ำกว่า 5 ปี	7	3.61		0.116	0.012*	0.092
2. 5 - 10 ปี	15	3.83	0.116		0.303	0.786
3. มากกว่า 11 - 15 ปี	46	3.93	0.012*	0.303		0.021*
4. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	194	3.81	0.092	0.786	0.021*	

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 26 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบคู่ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน 11 - 15 ปี มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน ต่ำกว่า 5 ปี (sig = .012)

ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน 11 - 15 ปี (sig = .021)

4.7 ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพในชุมชน โดยใช้สถิติ *t*-test Independent (*t* – test)

ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพในชุมชน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ อำเภอ ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	สถานภาพในชุมชน				t	df	Sig. (2- tailed)
	เป็นผู้นำ ชุมชน (n = 90)		เป็นลูกบ้าน (n=172)				
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.			
1. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	3.75	0.41	3.69	0.38	1.294	260	0.197
2. การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน	3.69	0.38	3.85	0.48	1.836	260	0.068
3. การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	3.83	0.34	3.78	0.30	1.236	260	0.218
4. การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	3.81	0.29	3.84	0.33	-0.546	260	0.585
รวม	3.84	0.23	3.79	0.24	1.674	260	0.095

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 27 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพในชุมชน โดยรวมประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน / ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่ / หัวหน้าคุ้ม และประชาชนที่เป็นลูกบ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.674, df = 2.60, Sig = 0.095$) โดยประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม ($\bar{x} = 3.84$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนที่เป็นลูกบ้าน ($\bar{x} = 3.79$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม และประชาชนที่เป็นลูกบ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.294, df = 260, Sig = 0.197$) โดยประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม ($\bar{x} = 3.75$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนที่เป็นลูกบ้าน ($\bar{x} = 3.69$)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม และประชาชนที่เป็นลูกบ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.836, df = 260, Sig = 0.068$) โดยประชาชนที่เป็นลูกบ้าน ($\bar{x} = 3.85$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม ($\bar{x} = 3.69$)

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม และประชาชนที่เป็นลูกบ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.236, df = 260, Sig = 0.218$) โดยประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม ($\bar{x} = 3.83$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนที่เป็นลูกบ้าน ($\bar{x} = 3.78$)

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม และประชาชนที่เป็นลูกบ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -0.546, df = 260, Sig = 0.585$) โดยประชาชนที่เป็นลูกบ้าน ($\bar{x} = 3.84$) มีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม ($\bar{x} = 3.81$)

4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One way ANOVA ($F - test$)

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		SS	df	MS	F	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.059	2	0.030	0.195	0.823
	ภายในกลุ่ม	39.221	259	0.151		
	รวม	39.281	261			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.080	2	0.040	0.175	0.840
	ภายในกลุ่ม	59.491	259	0.230		
	รวม	59.571	261			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.082	2	0.041	0.405	0.667
	ภายในกลุ่ม	26.056	259	0.101		
	รวม	26.138	261			
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.068	2	0.034	0.336	0.715
	ภายในกลุ่ม	26.086	259	0.101		
	รวม	26.154	261			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.042	2	0.021	0.368	0.693
	ภายในกลุ่ม	14.821	259	0.057		
	รวม	14.863	261			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 28 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน พบว่าประชาชนที่มีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 0.368$, $Sig = 0.693$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F = 0.195$, $Sig = 0.823$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F = 0.175$, $Sig = 0.840$) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F = 0.405$, $Sig = 0.667$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($F = 0.336$, $Sig = 0.715$)

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มใด ๆ	3.79	0.22	มาก
2. เข้าร่วม 1 กลุ่ม	3.82	0.25	มาก
3. เข้าร่วม 2 กลุ่มขึ้นไป	3.81	0.25	มาก

จากตารางที่ 29 พบว่าประชาชนที่มีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ เข้าร่วม 1 กลุ่ม ($\bar{X} = 3.82$) เข้าร่วม 2 กลุ่มขึ้นไป ($\bar{X} = 3.81$) ไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มใด ๆ ($\bar{X} = 3.79$)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ดังตารางที่ 30

จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ที่ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.71 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด(262) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ (Grouping) แล้ว Coding ถ้อยคำสำคัญ จากนั้นสรุปเรียบเรียงถ้อยคำใหม่โดยการอธิบายขยายความ (Explanation) เพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ข้อเสนอแนะแนว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	
1.1 ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนพูด ได้อย่างเต็มที่โดยไม่อึดอัด	15
1.2 ต้องอธิบายโครงการต่าง ๆ หรือรายละเอียดต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจอย่างชัดเจน	7
1.3 เมื่อเลือกโครงการที่จะพัฒนาต่าง ๆ แล้วไม่ควรเปลี่ยนโครงการต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผล	5
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	
2.1 ควรให้มีการตั้งกลุ่มหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ	13
2.2 ต้องให้ความรู้กับประชาชนว่าจะเข้าร่วมดำเนินงานได้ในวิธีการใดบ้าง	4
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	
3.1 โครงการที่พัฒนาควรเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อประชาชนหมู่บ้าน	7
3.2 ต้องการให้ตั้งกองทุนกลางเพื่อการพัฒนาโครงการ	5

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	
3.1 ควรตั้งกรรมการร่วมในการตรวจสอบโครงการต่างๆ	9
3.2 มีช่องทางสำหรับประชาชนเสนอข้อเสนอแนะงานหรือโครงการพัฒนา ต่างๆ	5
รวม	70

จากตารางที่ 30 พบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในรายละเอียด ได้จำแนกและเรียงลำดับตามจำนวนข้อเสนอแนะจากมากไปน้อย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนี้

1.1 ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนพูดได้อย่างเต็มที่โดยไม่อึดอัด

1.2 ต้องอธิบายโครงการต่าง ๆ หรือรายละเอียดต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจอย่าง

ชัดเจน

1.3 เมื่อเลือกโครงการที่จะพัฒนาต่าง ๆ แล้วไม่ควรเปลี่ยนโครงการต่าง ๆ โดยไม่มี

เหตุผล

จากประเด็นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนต้องการให้เปิดโอกาสให้ประชาชนพูดได้อย่างเต็มที่โดยไม่อึดอัด ซึ่งเจ้าหน้าที่หรือผู้นำไม่ควรกีดกัน หรือใช้อำนาจหรือแสดงภูมิความรู้มากเกินไปอาจทำให้ประชาชนไม่กล้าแสดงออก และจะต้องอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจและเมื่อประชาชนตัดสินใจเลือกสิ่งใดไปแล้วควรจะทำในสิ่งที่ประชาชนเลือก

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.1 ควรให้มีการตั้งกลุ่มหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปร่วมในการดำเนินการ

ต่าง ๆ

2.2 ต้องให้ความรู้กับประชาชนว่าจะเข้าร่วมดำเนินงานได้ในวิธีการใดบ้าง

จากประเด็นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ในการที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ดี ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือตัวแทนให้เข้าร่วม และต้องให้ความรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาให้ประชาชน

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

3.1 โครงการที่พัฒนาควรเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อประชาชนหมู่มาก

3.2 ต้องการให้ตั้งกองทุนกลางเพื่อการพัฒนาโครงการ

จากประเด็นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ในการพัฒนาหรือจัดทำโครงการต่าง ๆ ควรเป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับประโยชน์ในคนหมู่มาก และควรจัดตั้งกองกลางสำหรับการพัฒนา

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4.1 ควรตั้งกรรมการร่วมในการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ

4.2 มีช่องทางสำหรับประชาชนเสนอข้อเสนอนโยบายหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ

จากประเด็นข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ควรตั้งกรรมการร่วมในการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ และมีช่องทางสำหรับประชาชนเสนอข้อเสนอนโยบายหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยมีลำดับขั้นตอน
ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน
3. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด นครพนม

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการทำวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 760 คนครัวเรือน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้นำครัวเรือน จำนวน 262 ครัวเรือน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane(973 : 727 ; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) จากนั้นจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ แบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้ และ 6) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปด้าน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) สถานภาพในชุมชน และ 2) การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ
4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย
2. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย
3. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ได้แก่ เพศ และ สถานภาพในชุมชน ใช้ t -test
4. เปรียบเทียบ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ใช้ F -test (One Way ANOVA) กรณีพบความแตกต่าง ผู้วิจัยจะพิสูจน์รายคู่ โดยใช้วิธี LSD. (Least Significant Difference) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
5. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยใช้วิธีการจับกลุ่ม (Grouping) เนื้อหาและดำเนินการใช้การแจกแจงความถี่ และอภิปรายเนื้อหาเชิงพรรณนาความตามเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 117 คน เพศหญิง จำนวน 145 คน อายุ 20-30 ปี จำนวน 44 คน อายุ 31-40 ปี จำนวน 28 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 122 คน อายุมากกว่า 51 ปี จำนวน 68 คน มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียน จำนวน 29 คน ประถมศึกษา จำนวน 134 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 27 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 13 คน อนุปริญญา/ปวท./ปวส. จำนวน 49 คน ปริญญาตรี จำนวน 10 คน มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 138 คน รับจ้าง จำนวน 53 คน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 44 คน รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 27 คน มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 140 คน 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 58 คน 10,000 - 15,000 บาท จำนวน 31 คน สูงกว่า 15,000 บาท จำนวน 33 คน และมีระยะเวลาที่อาศัย ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน 5 - 10 ปี จำนวน 15 คน มากกว่า 11 - 15 ปี จำนวน 46 คน มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 194 คน ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพในชุมชนเป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม/หัวหน้า จำนวน 90 คน และเป็นลูกบ้าน จำนวน 172 คน การเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มใดๆ จำนวน 99 คน เข้าร่วม 1 กลุ่ม จำนวน 73 คน และเข้าร่วม 2 กลุ่มขึ้นไป จำนวน 90 คน

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามเพศ โดยรวม ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ที่เป็นลูกบ้าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
โดยประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม มีส่วนร่วมสูงกว่า
ประชาชนที่เป็นลูกบ้าน

3.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่ม
ในชุมชน พบว่าประชาชนที่มีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด
นครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด
นครพนม พบว่า

4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนต้องการให้เปิดโอกาสให้
ประชาชนพูดได้อย่างเต็มที่โดยไม่อึดอัด ซึ่งเจ้าหน้าที่หรือผู้นำไม่ควรกดดัน หรือใช้อำนาจ
หรือแสดงภูมิความรู้มากเกินไปอาจทำให้ประชาชนไม่กล้าแสดงออก และจะต้องอธิบาย
รายละเอียดต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจและเมื่อประชาชนตัดสินใจเลือกสิ่งใดไปแล้วควรจะทำ
ในสิ่งที่ประชาชนเลือก

4.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในการที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม
ดำเนินการต่าง ๆ ได้ดี ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือตัวแทนให้เข้าร่วม และต้องให้ความรู้ในการเข้า
ร่วมกิจกรรมพัฒนาให้ประชาชน

4.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในการพัฒนาหรือจัดทำโครงการ
ต่าง ๆ ควรเป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับประโยชน์ในคนหมู่มาก และควรจัดตั้งกองกลางสำหรับ
การพัฒนา

4.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรตั้งกรรมการร่วมในการตรวจสอบ
โครงการต่าง ๆ และมีช่องทางสำหรับประชาชนเสนอข้อเสนอนะงานหรือโครงการพัฒนา
ต่าง ๆ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบประเด็นที่สำคัญสมควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าประชาชนในอำเภอท่าอุเทน มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสนใจและต้องการนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบหรือวิถีในการดำเนินชีวิต จึงมีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษา หรือร่วมในการพัฒนาการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประชาชนอาจมองเห็นประโยชน์ และเห็นว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน และยังมีตัวราชการเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดความสนใจ จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สาวิตรี ทองยิ้ม ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี" พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ในขณะที่เมื่อจำแนกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การร่วมตัดสินใจ ในกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งในหลักการมีส่วนร่วม หลักการร่วมตัดสินใจ ถือเป็นสิ่งแรกหรือหลักพื้นฐานที่ประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ผลการวิจัยกลับมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ให้ความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมเท่าไร หรืออีกประเด็นคือ ประชาชนอาจเกิดความเบื่อหน่ายหรือผิดหวังในสิ่งที่ยกมาเลือกและตัดสินใจ แต่กลับถูกการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไข ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่เคารพสิทธิ์ของประชาชน จึงทำให้ด้านการร่วมตัดสินใจประชาชนเข้าไปร่วมน้อยที่สุด

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประชาชนเพศชาย มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม สูงกว่าประชาชนเพศหญิง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือกิจกรรมต่าง ๆ นอกบ้าน ในสังคมชนบทยังคงให้ความสำคัญกับเพศชาย ซึ่งถือเป็นเพศที่เป็นผู้นำของครอบครัว งานนอกบ้านถือเป็นงานของเพศชาย และเพศชายเป็นเพศที่ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้นำ สำหรับเพศหญิงเป็นเพศที่ต้องปฏิบัติหรือทำงานบ้าน จึงจะสนใจหรือต้องรับผิดชอบดูแลเรื่องภายในครอบครัว จึงทำให้ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสอดคล้อง สาวิตรี ทองยิ้ม ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ คณะกรรมการหมู่บ้านตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี" พบว่า เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และสถานภาพการสมรส ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนส่วนมากทุกคนจะรู้หน้าที่ว่าตนมีหน้าที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนที่มีอายุมากหรืออายุน้อย ผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยทำงานก็มักจะเข้าไปมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ที่มีอายุมากหรือผู้ที่ยังมีอายุน้อย แต่อายุก็ไม่ได้ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ประภาพร เป้าริบุตร ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมพัฒนาประชาคมของประชาชนตำบลบางชะแง อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี" พบว่า อายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าระดับการศึกษาเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้ตามหลักวิชาการ คนที่มีการศึกษาสูงจะมีวุฒิภาวะและมีความรู้สูงทำให้ตระหนักรู้ถึงหน้าที่หรือการใช้ชีวิตในสังคม แต่คนที่ไม่ได้ศึกษาสูงอาจมีความรู้หรือภูมิรู้ในงานอาชีพต่าง ๆ อาจเป็นไปได้ว่า คนที่มีระดับการศึกษาที่สูงอาจมีการออกไปทำงานนอกพื้นที่ เช่นเป็นลูกจ้างบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ต้องทำงานแข่งกับเวลา จึงมีบทบาทน้อยในชุมชน ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการพัฒนาชุมชนน้อย หรือคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือหรือคนที่มีการศึกษาในระดับกลาง ๆ เมื่อจบมาอาจประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานในชุมชน จึงมีความผูกพันและมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมากกว่า และมีบทบาทเป็นผู้มีความรู้ หรือผู้นำ หรือเป็นปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ทำให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบมากกว่า ดังนั้นการศึกษาที่แตกต่างกันจึงทำให้การมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสอดคล้องกับ เสริมพงษ์ อยู่โต ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตบางคอแหลมกรุงเทพมหานคร" พบว่า อายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน จะมีเวลาว่างหรือส่งผลถึงรายได้ หรือความพออยู่พอกินที่แตกต่างกัน บางอาชีพต้องทำงานตลอดทั้งวัน บางอาชีพทำงานเป็นเวลา บางอาชีพทำแล้วมีรายได้มากกว่าเลี้ยงครอบครัวให้สุขสบาย แต่บางอาชีพต้องดิ้นรนเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ความสนใจหรือมีเวลามาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนแตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ฉัตรกุล รุ่งประพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก" พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน ที่มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า

แม้ว่าประชาชนจะมีรายได้มากหรือน้อย แต่เมื่อเป็นกิจกรรมของชุมชน หรือเป็นงานส่วนรวม ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมเหมือน ๆ กัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าหากคนไม่เข้ามามีส่วนร่วมอาจกลัวการ ถูกกีดกันหรือไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน จึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ฉัตรกุล รุ่งประพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านนา จังหวัด นครนายก" พบว่า เมื่อเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน ที่แตกต่างกัน ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาไม่แตกต่างกัน

6. ประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด นครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความผูกพัน ความเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน คนที่อยู่นานหรืออยู่ตั้งแต่เกิดย่อมต้องมีความผูกพัน มีความรู้สึก เป็นเจ้าของ ยอมรับและหวงแหน เกิดความอยากให้ชุมชนที่ตนอยู่ดีและได้รับการพัฒนา ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบ แตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนน้อย จะยังไม่ค่อยมีความ ผูกพันกับชุมชนมาก แต่ก็พยายามเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งและเป็นที่ยอมรับ ของคนในชุมชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ประภาพร เปาริบุตร ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วม พัฒนาประชาคมของประชาชนตำบลบางจะแขง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี" พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการเป็นผู้นำหรือสมาชิกต่างกัน มีระดับ การมีส่วนร่วมแตกต่างกันในทุกด้าน

7. ประชาชนที่มีสถานภาพในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจ เนื่องจากว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ หรือผูกพันกับชุมชน โดยการเข้าไปร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจะมีหัวหน้าคุ้ม หรือผู้นำเป็นคนชักชวน จึงทำให้เข้าร่วมกิจกรรม ด้วยกัน และในปัจจุบันผู้นำชุมชน จะให้ความสำคัญกับลูกบ้านหรือประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในปัจจุบันยึดหลักการมีส่วนร่วม และให้ทุกคนเข้ามามีส่วน

ร่วม รวมทั้งประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเอง จึงทำให้ประชาชนที่มีสถานภาพ
 ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจ
 พอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05

8. ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา
 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด
 นครพนม โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตาม
 สมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ในปัจจุบันประชาชน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมใน
 กิจกรรมของชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ตามสิทธิ์ที่ตนพึงมี จึงทำให้แม้ว่าตนเอง
 จะมีการเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนแตกต่างกัน แต่การเป็นสมาชิกของกลุ่มเหล่านั้น
 ก็ไม่ได้ทำให้ประชาชนคิดว่าตนมีสิทธิพิเศษต่าง ๆ ในกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ รวมทั้งการ
 ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ประชาชนเริ่มหันมาให้ความสนใจ
 และเห็นความสำคัญ มองว่าเป็นการดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืนจึงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการ
 พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอ ท่าอุเทน
 จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด
 นครพนม ผู้วิจัยขอแนะนำแนวทาง ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัด
 นครพนม ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน
 จังหวัดนครพนม

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ
 พอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวม อยู่ใน
 ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก

มากไปน้อยดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดกิจกรรมอบรมเพื่อส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ และพาประชาชนศึกษาดูงานในหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จเพื่อให้เห็นเป็นแบบอย่างและสามารถนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง
2. เคารพการตัดสินใจของประชาชน คือรับฟังเสียงส่วนมาก ต้องไม่ปรับเปลี่ยน โครงการหรือกิจกรรมที่ประชาชนตัดสินใจเลือก
3. เพิ่มการประชาสัมพันธ์และรณรงค์สร้างความตระหนักรู้
4. บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาเพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน

พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นการกระตุ้นให้กับประชาชนหันมาสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
2. จัดตั้งทีมพี่เลี้ยงหรือหัวหน้าทีม เพื่อเป็นคนที่จะกระตุ้นหรือดึงประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะกลุ่มที่มี เพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ต่างกัน เช่น ใช้กลุ่มสตรีเป็นผู้ที่เข้าไปให้ความรู้หรือชักชวนให้เพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น สร้างเครือข่ายผ่านภาคประชาสังคมให้มากขึ้น

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

พบว่า ประชาชนต้องการให้เปิดโอกาสให้ประชาชนพูดได้อย่างเต็มที่โดยไม่อึดอัด ซึ่งเจ้าหน้าที่หรือผู้นำไม่ควรกดดัน หรือใช้อำนาจหรือแสดงภูมิความรู้มากเกินไปอาจทำให้ประชาชนไม่กล้าแสดงออก และจะต้องอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจและเมื่อประชาชนตัดสินใจเลือกสิ่งใดไปแล้วควรจะทำในสิ่งที่ประชาชนเลือก ในการที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการต่าง ๆ ได้ดี ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือตัวแทนให้เข้าร่วม และต้องให้ความรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาให้ประชาชน ในการพัฒนาหรือจัดทำโครงการต่าง ๆ ควรเป็นสิ่งที่ประชาชนได้รับประโยชน์ในคนหมู่มาก และควรจัดตั้งกองกลางสำหรับการพัฒนา และควรตั้งกรรมการร่วมในการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ และมีช่องทางสำหรับประชาชนเสนอข้อเสนองานหรือ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทาง ดังนี้

1. เปิดโอกาสหรือช่องทางให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ โดยเจ้าหน้าที่หรือผู้นำมีหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงหรือผู้ประสานงาน
2. จัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์หรือมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในขณะดำเนินการเพื่อประชาชนได้ร่วมรับทราบ
3. จัดตั้งหัวหน้ากลุ่มหรือหัวหน้าคุ้มเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมในการตรวจสอบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษารั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในเรื่องลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่เกิดขึ้น และเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณา วางแผน กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). **เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- กิริติ เกิดคำ. (2550). **ความสำเร็จของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2530). **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรกุล รุ่งประพันธ์. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชัยฤทธิ์ เบญญาภาจ. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาตำบลบางตาหลวง อำเภอหนองจิกจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชาญยุทธ ชมแก้ว. (2555). [ออนไลน์]. **กระบวนการมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด. สืบค้นจาก http://www.kmcdd.ecgates.com/kmblog/other_diary_post_display.php?diaryid=5790&userid=2555.
- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2540). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร**. คุยฉินิพนธ์ ครุศาสตรคุยฉินิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร แสงทอง. (2553). **โครงการวางระบบบริหารจัดการตามประเมินผลแผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้**. ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ตฤตน้อย นพคุณ. สัมภาษณ์พิเศษ “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง,” วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 42 (ฉบับที่ 6) 41 – 47 เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2548)
- ตฤตน้อย นพคุณ. (2548). สัมภาษณ์พิเศษ “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง,” วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 42 (ฉบับที่ 6) 41 – 47 ; พฤศจิกายน - ธันวาคม 2548)

- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2550). การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ธนาวิทย์ กางการ. (2552). ความรู้พื้นฐาน แนวคิดและหลักการพัฒนาชุมชน. ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ธัญญารัตน์ นันทิกา. (2546). บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2552). การบริหารการพัฒนา. เอกสารประกอบการสอน รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิรชร ชูดีพัฒนา. (2549). เริ่มแรกเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น การพิมพ์.
- ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. (2559). การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน. จาก http://www.banrainarao.com/column/learn_commu.
- ประภาพร เปาธิบุตร. (2548). การมีส่วนร่วมพัฒนาประชาคมของประชาชน ตำบลบางจะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร และพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท . มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ปิยะ ประทีปรัถมณี. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ

รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพโรช ตันอุดม. (2552). การมีส่วนร่วมของผู้นำและประชาชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง
เมืองนำอยู่ : กรณีศึกษาเทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง,
คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531). “การมีส่วนร่วมของประชาชน,” วารสารพัฒนาชุมชน. ปีที่ 26
(ฉบับที่12) : กุมภาพันธ์.

ภัทวศ ศรีหมอกเมฆ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการปกครองท้องถิ่น
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภัตสุรีย์ คุณกลาง. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน
ในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธาณสุข
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ
และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิกิมีเดีย สารานุกรมเสรี. (2554). [ออนไลน์] จังหวัดเชียงใหม่. จาก <http://th.wikipedia.org>. 16
พฤศจิกายน 2554.

วิรัช วิรัชภาวรณ. (2551). [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2559]. การบริหารการ
พัฒนา : แนวคิดความหมายความสำคัญและตัวแบบ การประยุกต์. จาก [http://
www.wiruch.com](http://www.wiruch.com). 5 พฤศจิกายน 2554.

_____. (2551). การวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของการบริหารการจัดการบริหารการ
พัฒนา และการบริหารจัดการ. เอกสารประกอบการบรรยายการบริหารท้องถิ่น
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ศิริกุล กสิวิวัฒน์. (2546). “การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างไร,” วารสารพัฒนาชุมชน .
4(2) : 9 - 21 ; มิถุนายน, 2546.

- สมนึก คาใจหนัก. (2546). ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจพอเพียง. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรรเสริญ วงศ์อ่อม. (2544). เศรษฐกิจพอเพียง : พื้นฐานสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2541). เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. พิมพ์กษณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทรงสิทธิ์วรรณ.
- สาวิตรี ทองยิ้ม. (2550). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตำบลหนองปรือ อำเภอลำปาง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 8, กันยายน 2539
- _____. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 กันยายน 2544.
- สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2550). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถี เศรษฐกิจพอเพียง จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทรงสิทธิ์วรรณ.
- สุกษัยตรีทศ. (2546). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัย การบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภางค์ จันทวานิช. (2540). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ ทราญแก้ว. (2536). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสน่ห์ จามริก. (2540). การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ. สถาบันไทยคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์

- อนุภาพ ธีรลาภ. (2528). การวิเคราะห์เชิงสมมูลฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชนบท:ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุภาพ ธีรลาภ. (2528). การวิเคราะห์เชิงสมมูลฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงสามพันจังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย เลาหิเชียร (2548). รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ. กรุงเทพฯ : เสมา
ธรรม.
- เอก อนันต์. (2550). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.Road to sustainable Economy มุมมอง 8**
นักคิดคนสำคัญของไทย. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ หกก. เมื่อดทรายพริ้นติ้ง.
- Cohen J.M. and Uphoff. N.T. (1980). **Participation's Place in Rural Development Seeking**
Clarity through Specificity. Worle Development. 8(3), p. 223.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. (1977). **Rural Participation:Concepts and**
Measures for Project Design, Implementation and Evaluation. In Rural
Development Monograph No. 2 The Rural Development Committee Center for
International Studies, Cornell University, January.
- Grant, George F. (1979). **Development administration : Concepts, goals, methods.**
Madison : The University of Wisconsin.
- Riggs, Fred W. (ed.). (1970). **Frontier of Development Administration.** North Carolina :
Duke University Press.
- Shadid, W., Prins, W., & Nas, P.J.M. (1982). **Access and Participation: A Theoretical**
Approach." In Participation of the Poor in Development. Leiden : University of
Leiden.
- Vroom, H Victor. (1964). **Work and Motivation.** Now York : Wiley and Sons Inc.
- Weidner, Edward W. (1962). **Development administration : A new focus for research.**
in Papers in comparative public administration. Heady, Ferrel, and Stoker, Sydil L.,
ed. Ann Arbo, Mich. : IPA.
- Yamane, T. (1973). **Statistic An Introduction Analysis.** New York : Harper and Row.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ด้วยกระผม นายวิษณุ ทองบพิตร กำลังทำวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ สำหรับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถาม ตามสภาพความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับจะนำเสนอเป็นภาพรวมซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อท่านประการใด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 5 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนน 4 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก

คะแนน 3 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 2 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 1 หมายความว่า ท่านได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

นายวิษณุ ทองบพิตร

นิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1 ชาย

2 หญิง

2. อายุ

1 20-30 ปี

2 31-40 ปี

3 41-50 ปี

4 มากกว่า 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1 ไม่ได้เรียน

2 ประถมศึกษา

3 มัธยมศึกษาตอนต้น

4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

5 อนุปริญญา/ปวท./ปวส.

6 ปริญญาตรี

7 สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

1 เกษตรกรรม

2 รับจ้าง

3 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

4 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

5. รายได้.....บาท/เดือน

1 ต่ำกว่า 5,000 บาท

2 5,001 – 10,000 บาท

3 10,000 – 15,000 บาท

4 สูงกว่า 15,000 บาทขึ้นไป

6. ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน

1 ต่ำกว่า 5 ปี

2 5 – 10 ปี

3 มากกว่า 11 – 15 ปี

4 มากกว่า 15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย $\surd$ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

7. สถานภาพในชุมชน

- 1 เป็นผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่/หัวหน้าคุ้ม/หัวหน้ากลุ่มอาชีพ
- 2 เป็นลูกบ้าน

8. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

- 1 ไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มใด ๆ
- 2 เข้าร่วม 1 กลุ่ม
- 3 เข้าร่วม 2 กลุ่มขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 3 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านเพียงข้อเดียว

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
2	ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่อาจเกิดปัญหาต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
3	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไข/พัฒนาหมู่บ้าน					
4	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีการประชุม โครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
5	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำเสนอปัญหา ในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
6	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาคมวางแผน หรือคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน					
7	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือ แผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง					
8	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการ ตัดสินใจวางแผนพัฒนาหรือจัดกิจกรรม ของกลุ่มต่างๆในชุมชน					
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
9	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือ ดำเนินงานตามแผนงานการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง					
10	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ การดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง					
11	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
12	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้ง อย่างมีเหตุผล เมื่อคณะกรรมการชุมชน ดำเนินกิจกรรมที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
14	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมปฏิบัติงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
15	ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน					
16	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
13	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
17	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ					
18	ท่านมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของชุมชนที่ทำให้มีการพบปะสังสรรค์สร้างความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม		ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
19	ท่านมีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการ ต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและ ชุมชน					
20	ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วม กิจกรรมหรือโครงการต่างๆของการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
21	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป					
22	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จาก กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
23	ท่านเห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ชุมชน ได้ร่วมกันทำ					
24	ท่านเห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงสามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่าง ยั่งยืน					
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
25	ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเพื่อ เตรียมการประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุ เทน จังหวัดนครพนม		ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
26	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามดูผลงานและ สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง					
27	ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดง ความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือ คณะกรรมการชุมชน ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านต่าง ๆ					
28	ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผลการ ปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการ พัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน					
29	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน					
30	ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาและแสดง ความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อ เป็นข้อมูลในการประเมินผล					
31	ท่านมีส่วนในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการ ปรับปรุงการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง					
32	ท่านมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือให้ องค์กรอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมในด้านต่าง ๆ

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....
.....
.....

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....
.....
.....

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

.....
.....
.....

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ กรอกแบบสอบถาม...

นายวิษณุ ทองบพิตร

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

โทรศัพท์ 081-0526005 E.Mail wisanu_194@hotmail.com

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้องของแบบคำถาม (ค่า IOC)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของ
การวิจัย (ค่า IOC)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	0	2	0.67
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	0	+1	2	0.67
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	2	1
20	+1	+1	+1	3	1
21	+1	+1	+1	3	1
22	+1	+1	+1	3	1
23	+1	+1	+1	3	1
24	+1	+1	+1	3	1
25	+1	+1	+1	3	1

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า	ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
26	+1	+1	+1	3	1
27	+1	+1	+1	3	1
28	+1	+1	+1	3	1
29	+1	+1	+1	3	1
30	+1	+1	+1	3	1
31	+1	+1	+1	3	1
32	+1	+1	+1	3	1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Item	Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Scale Item-Total Correlation	Corrected Alpha if Item Deleted
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
1	118.0992	57.0246	.1150	.7494
2	118.3511	51.3475	.5125	.7262
3	117.8702	52.4199	.5154	.7285
4	118.4160	53.5925	.5902	.7303
5	117.8435	57.5271	.0936	.7495
6	118.2405	49.3098	.8476	.7090
7	117.8702	54.7724	.3595	.7385
8	117.9389	57.2070	.0702	.7522
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน				
1	117.6565	53.4678	.4753	.7323
2	117.8092	53.7336	.3160	.7394
3	117.6069	53.2816	.4334	.7332
4	117.9733	52.1027	.3918	.7339
5	117.9695	53.0106	.4344	.7327
6	117.8168	51.3763	.6397	.7218
7	117.9504	53.1661	.3637	.7363
8	118.4237	55.6704	.2765	.7425

Item	Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Scale Item-Total Correlation	Corrected Alpha if Item Deleted
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์				
1	117.9962	56.2260	.1474	.7489
2	118.0496	55.9937	.2503	.7437
3	118.1794	58.6612	-.0777	.7596
4	117.8588	56.3440	.1436	.7490
5	117.8969	55.8552	.2321	.7444
6	118.1794	56.2857	.1187	.7513
7	117.8626	55.4906	.2190	.7451
8	117.9313	59.9416	-.1891	.7674
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
1	118.1298	55.6383	.2607	.7431
2	118.2290	56.8516	.1149	.7498
3	117.7023	59.2290	-.1288	.7639
4	117.9122	58.4252	-.0612	.7617
5	117.8092	57.8025	.0169	.7539
6	117.8550	54.0019	.2816	.7417
7	117.8855	56.2704	.1046	.7529
8	118.1794	53.3202	.3795	.7356

หมายเหตุ

1. N of Cases = 40
2. N of Items = 32
3. Alpha = .749

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	วิษณุ ทองบพิตร
วันเกิด	27 มีนาคม พ.ศ.2526
สถานที่เกิด	เลขที่ 17 ม. 4 ต.หนองสูงเหนือ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 17 ม. 4 ต.หนองสูงเหนือ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร
สถานที่ทำงาน	สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2549	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาเทคโนโลยี การจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
พ.ศ. 2560	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY